

KÜRT SORUNU
Yalıtlan Kürt Halkı Yeni Dönemde Müttefiklerini Nereden Seçecek?

Sinan KARASU

Giriş	2
Ulusal Sorun ve Marksizm	3
Kürt Ulusal Hareketinin Geçmişine Kısa Bir Bakış	9
Kürt Sorununda Mevcut Durum, “Terör” ve Liberal Herzeler	12
“Kürt Hareketi Öldü, Yaşasın Kürt Hareketi!”	17
Kürt Halkı Yeni Dönemde Müttefiklerini Nereden Seçecek?	23
Ulusal Hareket ve Enternasyonalizm: James Connolly	30
Kürt Sorunu ve Sürekli Devrim	33
Sonsöz	36

Giriş

Türk burjuvazisinin Kürt halkına karşı uzun yıllardır yürüttüğü savaş, 16 ve 22 Aralık'taki büyük çaplı operasyonlarla yeni bir aşamaya girdi. Aslında bu yeni aşamayı Abdullah Öcalan'ın yakalandığı 1999'dan bu yana gelişen sürecin dönüm noktası olarak da görebiliriz. Operasyonların askeri-teknik boyutu hakkında şovenist burjuva medyada yazılıp çizilenlerden bağımsız olarak, bu saldırılar, deyim yerindeyse, uzunca bir süredir muallâkta gözükten durumu ve tarafların politikalarını önümüzdeki süreçte yeniden şekillendireceğe benziyor. Büyük mücadelelere gebe olan bu yeni dönem yalnızca Kürt hareketi açısından değil, işçi sınıfı ve komünistler açısından da üstünkörü olmayan bir değerlendirmeyi gerektiriyor.

16 Aralık'taki ilk operasyonun ertesi günü burjuva basında çıkan haberlere göre, Türk devleti 4-5 saat süren bu hava harekâtına toplam 20 milyon dolar harcadı. Bu meblağ ve aslında operasyonun kendisi Türk devletini mazlum, yarı sömürge ya da yeni sömürge diye nitelendirenlere verilmiş doğrudan bir yanıt olduğu kadar, tüm işçi sınıfına da dolaylı ama sağlam bir mesajdır. Bütün toplu görüşmelerde, ücret artışı tartışmalarında vb. “elde yok avuçta yok” masalını okuyan, eğitim ve sağlık harcamalarına komik rakamlar ayıran burjuva devlet, iş başka bir halka karşı kirli bir savaş yürütmeye gelince adeta kabuk değiştiriyor. İroniktir, milyon dolarların göz kırpmadan harcadığı ilk operasyondan hemen birkaç gün sonra kamu emekçisi öğretmenler raporlu oldukları günlerde ve dini bayramlarda yapılan ücret kesintilerini protesto etmek için eylemdeydiler. Öğretmenler ve diğer emekçiler söz konusu olduğunda kuruşun hesabını yapan burjuva devlet, bölgesel hesaplar ve bir halka karşı savaş söz konusu olduğunda gözünü kırpmadan milyonlarca dolar harcayabiliyor. TC'nin bu tür operasyonlar için özel olarak satın aldığı ve ilaveten sipariş verdiği insansız hava araçlarına ayırdığı bütçe tam 183 milyon dolar! Türkiye'de yoksulluk sınırının altında yaşayanların sayısıysa 20 milyonu geçiyor! Bu iki ucu birleştirmek ve mesajı almak gerekiyor.

Öte yandan Türk burjuvazisinin bu operasyonları yapabilmiş olması, uluslararası toplum denen emperyalist burjuva çevrelerin desteğini ilk defa bu kadar açık bir şekilde arkasına aldığı gösteriyor. Harekâtlara ne ABD'den ne AB'den ne de Arap ülkelerinden ciddiye alınacak bir tepki geldi. Mevcut veriler de operasyonun haberli, icazetli ve örgütlü bir şekilde düzenlendiğine işaret ediyor. Bu bağlamda Kürt hareketinin uluslararası planda iyiden iyiyeye yalıtıldığı söylenebilir.

Burada yalıtılma derken, elbette, Kürt halkının demokratik taleplerinin ve özlemlerinin yalıtıldığını söylemek gerek, yani mevcut yolda bulunacak “çözüm”, olabildiğince egemen güçlerin yararına olacak. Yoksa burjuva basında yazılıp çizildiği gibi, PKK'nin mutlak tasfiyesinden bahsetmiyoruz. Zaten bu konuda genel kanı, yine burjuva basında ifade edildiği şekliyle, “PKK'nin siyasallaştırılması” yönündedir. Biz bunun ne anlamda kullanıldığını biliyoruz. Bu planın hayata

geçirilmesi durumunda Kürt halkının masaya Türk burjuvazisinin isteklerinin merkezde olduğu bir anlaşma dâhilinde oturacağı açıktır.

Ne var ki bu “yalıtılma” bir dezavantaj olduğu kadar bir avantajdır da. Mutlak kötümser bir durum yoktur! Bu olumsuzluk, gerekli dersler çıkartıldığı takdirde, sorunun çözümü için bir başlangıç noktası oluşturabilir. Dolayısıyla neredeyse çeyrek yüzyılı devirmiş bir hareketin “başarısızlık” nedenlerini yalnızca karşı tarafın uyguladığı şiddet (zor) politikalarında arama yanışına girmeden, köklü bir hesaplaşma ve muhasebe için çok önemli bir fırsattır bu. Böylesi zor dönemeçler tepkisel nitelikte bir Kürt milliyetçiliği ve beraberinde yanlış politikalar doğurabileceği gibi, diğer şartlar uygun olduğu takdirde komünist fikirlere sonuna kadar açık devrimci güçleri de besler. Kürt sorununu güya çözmek için her kesimin –ister örgüt bazında ister bireysel olarak– küçük bir PKK olduğu bir dönemde bu muhasebe şarttır. Gerçek dostu gerçek düşmanı anlama vakti bugündür!

Bu çerçevede Bolşevik militanlar açısından bugün hem ulusal soruna ilişkin genel teorik yaklaşımları ortaya koymak hem de özel olarak Kürt sorununa dair somut perspektifleri belirlemek için uygun bir zamandır. Bugün İmralı sürecinin başlangıcında dahi olmadığı kadar yalıtıldığı görülen Kürt hareketi içindeki devrimci potansiyelin gerçeğe dönüşebilmesi ancak doğru sınıfsal politikaların benimsenmesiyle mümkün olacaktır. Dolayısıyla Marksizmin ulusal sorun konusundaki genel önermelerinden başlamakta yarar var.

Ulusal Sorun ve Marksizm

Ulusal sorun ya da ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı komünist hareketin gündemine Lenin döneminde ya da emperyalizm çağında girmemiştir. Marx ve Engels önderliğindeki komünistler daha 1865’te her ulusun kendi kaderini tayin hakkını tanıyan maddeyi Birinci Enternasyonal programına eklemişlerdi. Özellikle de Marx, Birinci Enternasyonal’de, ulusları reddeden ileri kapitalist ülkelere mensup devrimcilere karşı kesin bir tavır almış, uluslar ve ulus-devletler (kapitalizm) var olduğu müddetçe her ulusa kendi yolunu seçme hakkını tanımamanın “büyük” (Lenin’in de dediği gibi, yalnızca uyguladıkları baskı bakımından “büyük” olan) uluslara bildiklerini okuma hakkı tanımak anlamına geldiğine dikkat çekmişti.

Ulusal sorun tarihte çeşitli aşamalardan geçmiştir. Bu nedenle, yüzeysel bir bakışla, Marx-Engels dönemindeki ulusal sorun anlayışıyla Lenin dönemindeki ulusal sorun anlayışı arasında bir tutarsızlık olduğu düşünülebilir. Oysa bu üç büyük devrimcinin bakış açılarını ve yöntemlerinin özünü kavrarsak bu sorun ortadan kalkar.

Marx ve Engels’in, dolayısıyla da Lenin’in ulusal sorun konusundaki görüşlerini ve bu görüşlerin gelişim çizgisini anlayabilmek için şu ayrımı daha baştan, net bir şekilde yapmak zorundayız: Ulus-devletlerin dünya çapında yeni yeni kurulmakta olduğu ve burjuvazinin eski üretim ilişkilerine karşı devrimci ya da ilerici –üstelik özellikle de 1848’den sonra, kendi amaç ve niyetlerinden bağımsız olarak ilerici– bir misyon üstlendiği kapitalizmin gelişme döneminde ulusal sorun ayrıdır; burjuvazinin dünya üzerinde hâkimiyeti ele geçirdiği, dünyanın emperyalist güçler tarafından sömürgeler ve nüfuz alanları temelinde paylaşıldığı ve kendi ulus-devletini kuran bir ulusun başka bir ulusu bu haktan mahrum etmek suretiyle boyunduruk altında tuttuğu, yani meselenin artık *bir burjuva ulusun eski rejimi karşısına alması sorunu değil, proletaryanın burjuva ulusu karşısına alması sorunu* olduğu emperyalizm dönemindeki ulusal sorun ayrıdır. Yazının kapsamı gereği biz bu ilk dönemden ziyade, Kürt sorunu bağlamında, içinde bulunduğumuz emperyalizm çağındaki ulusal soruna değineceğiz.

Aslında Marksizmin ulusal sorun konusundaki yaklaşımının kafa karışıklığı yaratmasının kökeninde, çelişkili gibi görünse de, enternasyonalist bir ideoloji olması yatmaktadır. Komünist Manifesto’dan ve dahası ilk Marksist klasiklerden bu yana bilimsel sosyalizmin enternasyonalist niteliği açıkça ortaya konmuştur. Ulusların burjuva çağa ait kategoriler olduğu ve dolayısıyla ulus-devletlerin bir ulusal pazara ihtiyaç duyan burjuvazinin sınıfsal bakış açısını ve ihtiyaçlarını yansıttığı

gerçeğinden hareketle, komünistlerin hangi ülkede olursa olsun mücadelelerini ulusal dargörüşlülükle sınırlamamaları ve bu ideolojiye (milliyetçilik, ulusalcılık ya da yurtseverlik) karşı savaşmaları gerektiği benimsenmiştir. Ulus örgütlenmesi ve ulus-devlet, feodal toplumun dağınkılığı ve yerelliğine karşı ileri bir adım olsa da, sosyalistler için ancak biçimsel anlamda bir öneme sahiptir, yani mücadelenin ana ekseninde belli ulusal sınırlar dâhilinde kendini örgütlemiş bir burjuvazi vardır.

Fakat bu biçim belirleyici değildir, zira ulusal burjuvazi kendinden menkul bir sınıf değil, evrensel bir sınıf olan uluslararası burjuvazinin yalnızca bir parçasıdır. Marksizm açısından toplumdaki esas ayırım sınıflar arasındadır; işçiler arasındaki ulusal, etnik, dini, kültürel vs. farklılıklar uzlaşmaz karşıtlıklar yaratmaz, eşitsizliklerin ve ayrımcılığın olmadığı bir toplumda bu farklılıklar sorun olmaktan çıkar. Ne var ki esas ayırım olan sınıfsal bölünmeyi gizlemek için türlü türlü yola başvuran burjuvazinin yönetiminde bunlar birer çatışma aracına dönüşmektedir.

Ulusal ayrımlar özelinde esas sorun buradan kaynaklanmaktadır. Yurt(severlik), ulus ya da millet gibi kavramların burjuva kavramlar olduğunu, ekonomik ilişkilerden beslenen bu kavramlarla hesaplaşmadığı müddetçe işçi sınıfının kendi iktidarını kurmaya ilerlemeyeceği iddiası ile ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı (UKKTH) nasıl uzlaştırılabilir? Burada haklı olarak Marksizmin enternasyonalist özüne vurgu yapılacaktır: “Enternasyonalizm yurtseverlikle, ulus ve ulus-devlet kavramlarıyla çelişir. Marx ve Engels bunu *Manifesto*’da ‘İşçilerin vatani yoktur’ diye ifade etmişlerdir, üstelik o dönemde ulus-devlet tarihsel açıdan hâlâ mutlak bir ilericiliğe sahipti.” Buradan hareketle, geçmişte birçok Marksist ulusal taleplerin enternasyonalizmle bağdaşmayacağını ileri sürmüş, bu sorunun kapitalizm altında çözülemeyeceğini, sosyalizmdeyse böyle bir sorunun olmayacağını dile getirmiştir.

Ne var ki enternasyonalizmin yanı sıra, ya da daha doğru bir tabirle, onun ayrılmaz bir parçası olarak, sömürge (ya da ezilen ulus) konumunda tutulan ve sınıfsal sömürünün dışında ulusal bir ezilmişliğin de mağduru olan halk kitlelerinin talepleri Marksist hareketin gündemini her zaman meşgul etmiştir.

Öncelikle şunu vurgulamakta fayda var: Bugün devrimci hareketteki ulusal yozlaşmışlığı bir kenara bırakacak olursak, buraya kadar sıralanan doğru görüşler, Marksizmin ortaya çıktığı dönemde işçi hareketinin genelinde sorgulanmayan fikirlereydi. Örneğin şimdiki milliyetçi anarşistleri bir kenara koyacak olursak, anarşizmin de geçmişte kabul ettiği ve ısrarla savunduğu doğrulardı bunlar. Hattâ biz bir adım daha ileriye giderek şunu söyleyebiliriz ki bu sınırlı enternasyonalizm bu kadarıyla bırakıldığında düpedüz anarşizmdir, zira yukarıda ifade edilen görüşler doğru olmakla birlikte, meselenin yalnızca tek bir yönünü öne çıkarmaktadır. Oysa Marksistlerin ulusal sorununun olmaması, ne ulus ya da ulus-devlet diye tarihsel açıdan görece ilerici bir olgunun varlığını ne de kitlelerin böyle bir sorunu olduğu gerçeğini ortadan kaldırır.

Marksizmin önderlerinin ulusal sorun konusundaki aşırı sol yaklaşıma karşı tavırları her zaman net olmuştu. Bunun kökeninde enternasyonalizmi ulusların zor yoluyla sağlanmış birlikteliği olarak değil, gönüllü ve kaynaşmış birlikteliği olarak görmeleri yatıyordu. Ulusal boyunduruğu atmak için ayağa kalkmış bir halkı sosyalizmle teselli etmek tümüyle yanlıştı. Marx daha 1866’da Engels’e yazdığı mektubunda, ulusların mevcut toplumun bir gerçekliği olduğuna ve aralarında eşitsiz bir ilişki içinde olduğuna dikkat çekerek, Birinci Enternasyonal’in içinde UKKTH’yi tanımayan Fransız sosyalistlerinin, “kendileri toplumsal devrimi gerçekleştirmeye hazır olana kadar diğer bütün ülkelerde tarihi durdurmaya ve tüm dünyayı beklemeye almaya” çalıştıklarına işaret etmiş ve bu tutumu şiddetle eleştirmişti.[1] Nitekim Lenin de “ezilen ulusların kurtuluşunu genel, uzun laflarla geçiştirip sosyalizmle teselli etme” tutumuna karşı çıkmış ve bu sorunu “açık ve tam formüle edilmiş bir siyasi programla” çözmek gerektiğini belirtmişti.[2]

Ulusların siyasi kimlikler olduğunu, kapitalist üretim ilişkilerinin en değişmez ifadesi olduğunu söylemek, bu olguyu aşabilmek için siyasi bir eylemin gerekli olduğu anlamına gelir. Marksistlerin ulusal sorununun olmaması kitlelerin ulusal sorununun –bilinçlerinde değil, somut gerçeklikte–

olmayacağı anlamına gelmez. Örneğin Türk kimliği siyasi bir kimlikse, bunu aşabilmek için yine siyasi bir eylemde bulunmak gerekir. Bu nedenle ulusal sorun Marksist yazında *olumsuz* bir görev olarak nitelendirilmiştir: Ulusal baskıya, sömürgeciliğe, ezen ulus konumundaki burjuva devlete *karşı* çıkmak anlamında olumsuz bir görevdir. Yani Marksistler hiçbir ulusa kesin bir vaatle gitmezler, her şeyden önce ezen ulusa karşı çıkacaklarını, ezen ulusun sömürgeciliğine karşı mutlak bir tavır alacaklarını dile getirirler. Ezen ulusun komünistleri[3] olarak ezilen ulusa mensup bir işçi ve emekçiye kendisini ve bizi ezen burjuvalarla ortak yanımızın olmadığını söyle değil, ancak eylemle gösterebiliriz. Aksi takdirde komünistlerin boş vaatlerle gelip giden ve bu sayede statükonun devamını sağlayan burjuva hükümetlerinden hiçbir farkı kalmaz. UKKTH'nin anlamı burada saklıdır.

Yaşadığı ulusal baskılardan ötürü ulus kategorileriyle (Türk-Kürt) düşündüğünden Türkiye'deki komünistleri de ulusal baskıya ortak gören bir Kürt işçiye aslında aynı düşmana karşı mücadele ettiğimizi ancak eylemle, yani Türk devletine karşı durarak, propaganda araçlarımızı TC'ye yönelterek gösterebiliriz. Bu da hiçbir kayıt koymadan ulusal baskıya, ezilen ulusa uygulanan şiddete karşı çıkarak, kendi yolunu çizme hakkını savunarak olabilir. Herhangi bir ulusal harekete “ancak sosyalist olursan desteklerim” demek sosyalizme kadar ulusal baskının devam etmesi anlamına gelir. Oysa bu sorun özü bakımından burjuva-demokratik kapsamdadır ve sosyalizme havale edilmesine gerek kalmadan bu düzen altında da çözülebilir.

Ulus ya da ulus-devlet bir olgudur, biz istediğimiz için ortadan kalkacak bir hayal ürünü, ya da “ideolojik inşa”dan ibaret değildir. Ancak siyasi bir eylemde bulunarak onunla savaşabiliriz. İşçilerle burjuvaları, ezilenlerle ezenleri aynı torbanın içine koyan burjuva ideolojisini ancak siyasi mücadele yürüterek reddedebiliriz. İşçi sınıfı “kendi” burjuvazisi tarafından ezilen uluslara uygulanan baskıya karşı çıkarak, onların özgürlüklerini tanıyarak ve bu uğurda mücadele ederek bu ilişkiye ortak olmadığını, ezilen ulusun işçi ve emekçileriyle aynı davaya bağlı olduğunu gösterebilir. Aksi takdirde enternasyonalizm ilkesi boş bir laf olarak kalır.

Bu anlamda Marksistlerin programı ezilen ulusa destek vermekten önce, ezen ulusa karşı çıkmak üzerinden şekillenir. UKKTH kayıtsız şartsız tanınması gereken bir haktır, verili ulusal hareketten bağımsız olarak, ezen ulusun (ezen devletin) niteliği dikkate alınarak şekillendirilmiş bir ilkedir. Fakat bunun dışında, Lenin'in de dediği gibi, “*her ezilen ulusun burjuva milliyetçiliği, baskıya karşı yönelmiş olan genel bir demokratik içerik taşır ve ulusal ayrıcalıklar sağlama eğiliminden kesin olarak ayırt ederek kayıtsız şartsız desteklediğimiz işte bu içeriktir.*”[4]

Bir defa, komünistler olarak herhangi bir ulusal kurtuluş hareketini desteklememiz için komünist olmasının şart olmadığını söylememiz gerek. Fakat UKKTH'yi vicdan azabı çeken komünistlerin bir rahatlama aracı olarak görmek de yanlıştır. Kesin bir şekilde koymak gerekirse, *ezilen ulusun özgürlüğüne kavuşması ezen ulus işçi sınıfının ve devrimcilerinin dolaylı değil, doğrudan yararına*. İşçi sınıfı ne tutarlı enternasyonalizmi ne de kendisini esaret altında tutan burjuvazinin milliyetçiliğine karşı savaşmayı kitaplardan öğrenebilir.

Fakat mesele yalnızca işçi sınıfına enternasyonalizmi belletme meselesi değildir. Başka bir ulusu boyunduruk altında tutan bir ulusun özgürleşmeyeceği gerçeği bir tarafa, dışarıda (ya da iç sömürge olarak, içeride) başka ulusları ezen bir devlet bunun verdiği güvenle içeride “kendi” işçi ve emekçilerine karşı baskıyı, anti-demokratik uygulamaları daha da arttırır. Örneğin bugün Kürt halkı üzerindeki baskı nedeniyle Türkiye'de gericilik güçlenmekte, anti-demokratik uygulamalar artmaktadır. Keza tersinden bakıldığında, sömürgelerine ya da baskı altında tuttuğu uluslara karşı aciz kalan bir devlet zayıflar, çürüyen bir beden gibi pis kokularını etrafa saçar ve bu kokular kitlelerde tepki uyandırır. Sömürgelerini kaybeden Fransa'daki '68 hareketi bunun en güzel, en heyecan verici örneğidir.

Elbette bu noktada ezen ulus ile ezilen ulus kavramlarını ve bu ikisi arasındaki ayrımları netleştirmek gerekiyor. Stalinizmin özellikle de Soğuk Savaş döneminde kapitalist ülkelere karşı ittifak arayışı içinde epey bir çarpıttığı ve sonu üçüncü dünyacılığa kadar varan Marksizm dışı

görüŖlerinin aksine, ezilen ulus derken kastedilen ulus-devletini kurmuş olmasına karŖın emperyalist hiyerarŖide ve uluslararası kapitalist rekabette geri kalmıŖ, kendinden güçlü devletlere karŖı tutunamayan ve bu nedenle ekonomik bağımlılığı had safhaya çıkan ulus değildir. Kapitalizm altında ekonomik bağımsızlık olanaksızdır. Kapitalizmin kendisi uluslar arasındaki karŖılıklı ekonomik bağımlılığın en yüksek aŖamasıdır. *Değil tek ülkede sosyalizm, tek ülkede kapitalizm de olmaz.* Bu nedenle “ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı yalnızca siyasi anlamda bağımsızlık hakkı, ezen ulustan siyasi olarak ayrılma özgürlüğü hakkı demektir.” [5]

Ulusal sorun özünde burjuva-demokratik bir sorundur, dolayısıyla ayrı bir ulus-devlet kurma hakkı burjuva düzenin sınırları içinde gerçekleştirilebilecek bir hedeftir. Yani ne ezilen ulus derken emperyalist rekabette geri kalmıŖ olmayı ne de ulusal sorun ya da ezilen ulusun bağımsızlığına kavuşması derken kapitalizm denizi içinde ekonomik açıdan bağımsız bir ülke ekonomisinin (adacığın) inşasını anlıyoruz.

Elbette Marksistler diğer koŖullar uygun olduğunda merkezî-büyük devletlerden yanadır. Burjuva üretim ilişkilerinin yerelliği parçalayıcı, evrenselleŖtirici yapısı yerel ya da bölgesel dargörüŖlülük karŖısında mutlak bir ilericiliğe sahiptir. Merkezî-büyük devletler altında, tıpkı büyük bir toprak parçası üzerinde yapılan üretimde olduğu gibi, hem üretim araçları daha hızlı ve kapsamlı bir gelişim yaŖar hem de proletarya daha merkezî, birleşik bir kuvvet haline gelip güçlü bir mücadele yürütebilir. Dahası merkezî-büyük devletler –yani gönüllü birliktelik ya da asimilasyon sonucu kurulmuş merkezî-büyük devletler– ulusların birlikteliğine giden yolda da önemli bir adımdır.

Ne var ki bu tespit diğer Ŗartlardan bağımsız ele alınamaz. Özellikle de emperyalizm çağında, yani üretim araçlarının evrensel olarak sosyalizmin maddi zeminini oluŖturacak kadar, hattâ misli misli geliŖtiđi koŖullar altında, proletarya merkezî-büyük devletler sorununa her Ŗeyden önce sınıf mücadelesinin birliği noktasından yaklaŖır. Bu demektir ki gönüllü birlikteliğin olmadığı bir durumda merkezî-büyük devlet, emekçi sınıfın birliğini sağlayacak yararlı bir araç olmaktan çıkar, onun önünde bir engel haline gelir. Bu durumda merkezî-büyük devlet sorununa karŖıla toprak hesabı yaparak yaklaŖamayacak olan proletaryanın büyük devletlerden yana bir çıkarı olamaz. Böylesi bir bağlam içinde yarar zarara, kolaylık engele dönüşür.

Burjuva ulus-devletin sınırları birleşik, yani enternasyonalist mücadelenin (bu da demektir ki enternasyonal bir dünya partisinin) önünde engel değildir. İstanbul’la Artvin arasındaki farkın İstanbul’la Londra ya da Diyarbakır arasındaki farktan bir uçurumla ayrılmadığı bir gerçektir. Enternasyonalizmi amaçlayan proletarya, ezilen ve sınıfsal baskı dışında ulusal baskıya ve aŖağılamaya da maruz kalan Kürt proletaryasının mensubu olduğu ezilen ulusun siyasi ayrılma hakkını tanıır. UKKTH bu tutumda cisimleşir. Marksizmin yukarıda sıralanan enternasyonalist ilkelerini ancak UKKTH’yle tutarlı bir enternasyonalizme dönüŖtürebiliriz. Enternasyonalizmin burjuva kavranışıyla proleter kavranışı arasındaki fark budur.

* * *

Bu genel teorik çerçevenin konuyla bağlantısını kuracak olursak, bugün “Kürdüm” demenin tarihsel bir meŖruiyeti olduğu kolaylıkla anlaşılır. Ezen ulus milliyetçiliğiyle ezilen ulus milliyetçiliği arasında ayırım yapmak Ŗarttır. Bu durum ezilen ulusun milliyetçiliğine teori-düşünce düzeyinde tavizler verileceği anlamına gelmez. Tarihsel açıdan milliyetçilik ve ulus-devlet miadını doldurmuŖtur, fakat bu gerçekten yola çıkarak, eşitsizliklerle malül bir sistem olan kapitalizmin çözümsüz bırakıp bu döneme kadar taşıdığı aŖamaların üzerinden atlayamayız. Komünistler bu aŖamaları atlayarak değil, mücadeleyi belirli taleplerle sınırlandırmadan, sosyalist devrimin bir parçası olarak geçerken çözmeyi savunurlar. Dahası bu programa kazanamadığı ezilen uluslara kendi beceriksizliklerinin üstünü örten ertelemeci bir tutumla değil, kendi kaderini tayin hakkını tanıyarak yaklaŖırlar.

Ezilen ulus sıfatıyla Kürt olmanın tarihsel meŖruiyeti varken; ulus-devletini kurmuş, içeride “kendi” işçilerini ve boyunduruk altında tuttuğu başka bir ulusu ezen TC devletini ifade eden bir sıfat

olarak Türklük apayrı bir yere sahiptir. Bir defa, Kürt-Türk derken ya da genel olarak uluslardan bahsederken, meselenin bir uyruk sorunu olmadığını, Türk ve Kürt sıfatının siyasi bir kimliği ifade ettiğini söylemek gerekiyor.

Ulus kategorisi tarihsel olarak inşa edilmiş, yapay ve dolayısıyla tarihsel açıdan sınırlı bir niteliğe sahiptir. Ne var ki ulus bir ideolojik inşa olmanın çok ötesindedir. Sınıflı toplumların başından beri “ülkeler” olmakla beraber, ulus kategorisi kapitalizm çağına özgü bir kavramdır ve esasen burjuvazinin sınırları, düzeni ve işleyişi belli pazarlar oluşturma ihtiyacının bir ürünüdür. Troçki’nin de belirttiği üzere, ulusal birliktelik duygusu ya da ulusal bağlar insanlar köylerinde ya da kasabalarında birbirlerinden yalıtık halde yaşarken hissedilmiyordu. Fakat burjuva üretim tarzı ilerledikçe, köyü köye, kasabayı kente bağladıkça, bunun girdabına çekilen insanlar da ortak bir dile – yani maddi ve manevi ilişkilerdeki bu büyük yardımcı vasıtaya– değer vermeyi öğrendiler. Dolayısıyla kapitalizm her şeyden önce kendisini ulusal temelde göstermiş ve güçlü ulusal hareketler doğurmuştur.[6]

Fakat bu bağlar ulusal sınırlar içinde burjuvaziyle proletarya arasında sınıfsal bölünme, ulusal sınırların ötesindeyse farklı ulusların proleterleri arasında sınıfsal açıdan çıkar birliği olduğu gerçeğini değiştirmez. Marksizmin kurucularının, “İşçilerin vatani yoktur” derken kastettikleri buydu. Yani Türklüğün siyasi, sınıfsal bir anlamı vardır. *Türk kimliği Türkiye’deki işçi-burjuva ayrımını gölgeleyen sınıfsal (burjuva) bir ideolojidir.* İşçi sınıfı bunun karşısına (yanına değil) kendi ideolojisi olan komünist kimliğini ve onun ayrılmaz bir parçası olan proleter enternasyonalizmini koymalıdır.

Dahası Türklük ezen ulusun bir parçası olduğunu kabul etmek demektir. Kürt kimliğiye bu zorbaca ilişkiye karşı gösterilen *başlangıç* bilincidir. Yani ezen ulusun milliyetçiliğiyle ezilen ulusun milliyetçiliği, ezen ulus milliyetçiliğinin gerici niteliğiyle ezilen ulus milliyetçiliğinin tarihsel meşruiyeti arasında ayırım yapmak şarttır. Fakat ulusal hareketlerin tarihsel meşruiyetini tanımının milliyetçilik savunusuna dönüşmesini engellemek için, “bu tutum söz konusu hareketlerdeki ilerici öğelerle sınırlı olmalıdır, böylece proleter bilincini muğlaklaştıran burjuva ideolojisine dönüşmesinin önüne geçilmiş olur.”[7] Başka bir deyişle, Kürtlüğün sınırlı ilerici niteliğini tanımak, onunla yetinmeyi meşrulaştırmaz.

Ulusal hareketin bu tarihsel niteliği ve komünistlerin tarihsel görevi kavrandığında sorun bir çelişki olmaktan çıkar. Bir defa, ulusal harekete boyundan büyük anlamlar yüklememek gerekir. Ulusal hareketin asli niteliği (burjuva-demokratik) ayrıdır, “içerideki” ve “dışarıdaki” komünistlerin bu mücadeleyi yarı yolda bırakmadan, ezilen ulusun emekçilerinin tüm taleplerinin gerçekleşmesi amacıyla mücadeleyi genişletmek ve ilerletmek için verdikleri çaba ayrıdır. Bunları birleştirmek komünistlerin görevidir. Fakat komünistler bu birlikteliği sağlayamadıkları takdirde ya da sağlayamadıkları için demokratik talepler meşruiyetini yitirmez. Komünistler bekledikleri olmayınca ulusal harekete “küsmek” ya da hareketi küçük ve yetersiz görmek gibi bir yaklaşıma girmezler. Bir ulusal hareketin meşruiyeti burjuva-demokratik kapsamı aşmadığı ya da burjuva partileriyle ittifak yaptığı için kaybolmaz. Komünistler verili bir ulusal hareketten bağımsız olarak, her halkın kendi kaderini tayin hakkını tanırlar, fakat hangisine destek verip hangisine vermeyecekleri somut koşullara bağlıdır. Komünistler burada da burjuva partilerine karşı yaklaşımlarını muhafaza ederler.

UKKTH ile enternasyonalizm, ulusal kurtuluş ile toplumsal devrim (işçi devrimi) hedefleri çelişmez. Önüne işçi devrimi hedefini koymuş komünistlerin azami ve asgari taleplerinin olmasında bir yanlışlık yoktur. Yanlışlık İkinci Enternasyonal partilerinin ve onun birçok anlamda mirasçısı olan Stalinistlerin yaptığı gibi bu ikisini birbirinden ayırmak, asgariye kapılıp azami hedefi başka bahara ertelemektir.

Bolşevik anlayış açısından asgari taleplerle azami talepler organik bir bütün oluşturur, bu ikisi birbirinden ayrılamaz. Demokrasi mücadelesi vermeyen işçi sınıfı devrime ilerleyemez, sosyalizmi benimsemeyen de tutarlı bir demokrasi mücadelesi verilemez. Bu yalnızca Kürt sorunu ya da ulusal

sorun konusunda değil, işçi sınıfının ekonomik (burjuva siyasal) mücadeleleri, kadın sorunu yahut ırkçılık sorunu için de geçerlidir.

Örneğin toplumdaki bütün sorunlara çözüm önerisiyle ortaya çıkmış proleter ideolojisi olan Marksizm ile burjuva ideolojisi olan feminizmi birleştirmeye çalışan reformistlerin aksine, devrimci Marksistler kadın sorununun *özünde* sınıfsal bir sorun olduğunu bilirler, bunun ancak işçi iktidarıyla birlikte gerçekten çözüm yoluna gireceğini ve sınıfsız toplum olan sosyalizmde çözüleceğini bilirler. Fakat buradan hareketle sorunu sosyalizme havale etmezler. Kadın olduğu için türlü türlü ayrımcılığa maruz kalan, evde kocasından dayak yiyen, eve kapatılan, bönleştirici ev işlerine mahkûm edilen, işyerinde çeşitli tacizlere uğrayan kadınları sosyalizmle teselli etmezler. Kadın sorununu ayrı (bağımsız değil, ayrı) bir sorun olarak tanır, işçi sınıfını “erkekler de eziliyor sonuçta” psikolojisinden kurtarıp, *bugünden başlayarak* bu sorunun yaşadığımız düzende çözülebilir (burjuva-demokratik kapsamdaki) kısımları için mücadeleye girişirler.[8]

Aynısi siyahlara yapılan ayrımcılık için de geçerlidir. Bu sorunun sınıflı toplumlarda derin kökleri olduğu doğrudur, fakat buradan hareketle meseleyi sosyalizme ertelemekten ırkçılığa karşı bugünden savaşmak gerekir. Bolşevik-Leninistlerin devrimci geleneği burjuva pasifizmine değil, “linç edilen her bir kişi için on-yirmi linççiyi linç etmeliyiz” diyen Troçki’ye dayanır.

Dolayısıyla ulusal sorunda devrimci görevlerle demokratik görevlerin yan yana getirilişi ne istisnai bir örnektir ne de bir tutarsızlık içermektedir. Tutarsızlık enternasyonalizmle UKKTH’nin yan yana getirilişinde değil, kapitalizmin eşitsiz doğasındadır. Kapitalizm bir gerçekliktir ve bu gerçekliğin en önemli parçası da çeşitli eşitsizliklerdir. Onun varlığını inkâr edemeyiz, ancak işleyiş dinamiklerini anlayıp ortadan kaldırmak için savaşabiliriz.

Ulusal sorunun meşruiyetine zerrece gölge düşürmeksizin, yirmibirinci yüzyılda bu sorunun geçmişten kalan, çözülmeyen bırakılmış bir anakronizm, bir tarihsel hata olduğunu söylemek mümkündür. Fakat esasen ondokuzuncu yüzyıla ve yirminci yüzyıl başına ait olan ulusal sorunun günümüze kadar sarkmış olması bu sorunun üzerinden atlamayı değil, “günümüzün” sorunlarıyla birleştirmeyi gerektiriyor. Yani ulusal sorunun hangi sınıfın önderliğinde ve çıkarları uyarınca çözüleceği önemsiz değildir. Yanlış olan, ulusal sorun biz komünistlerin bildiği yoldan çözülene kadar durmak ve ertelemeci bir tutum takınmaktır. Bu noktada da işçi sınıfının bağımsız sınıf perspektifini korumak kilit noktadır. *Burjuva ya da küçük burjuva önderlikler kendi görevlerini yerine getirdiklerinde bile, komünistler işçi sınıfı ve diğer yoksul kesimlerin çıkarlarını savunmaya, bağımsız sınıf perspektifini korumaya devam etmelidirler.*

Burjuva-demokratik sorunlarla sosyalist devrimin sorunlarının iç içe geçmiş olması, tarihsel gelişimin eşitsiz doğasının bir sonucudur. Fakat ulusal sorun söz konusu olduğunda esas ayırım noktası ezilen ulusun emekçilerine demokratik bir talep olarak kendi doğrularını bulma hakkını tanımaktır, yani ezen ulusun ezilen ulusu zorla kendi sınırları içinde tutmasına karşı olmaktır. Bu nedenle UKKTH özünde ayrı devlet kurma hakkını tanımak demektir.

Komünistler “ulusal” sorunun ayrı bir ulus-devlet kurma sorunu olduğunu, yani siyasi bağımsızlık sorunu olduğunu ve bunun *kapitalizm sınırları içinde* çözülebileceğini kabul ederler. Fakat kitlelerin “ulusal” sorun derken bu iç içe geçmiş sorunlar bütünü –yalnızca ulusal sömürüyü değil, sınıfsal sömürüyü de– kastettiklerini bilirler. Bu nedenle, başlayan hareket burjuva sınırlar dâhilinde kaldığı müddetçe gerçek bir kurtuluş (yalnızca ulusal değil, her türlü sömürünün ortadan kaldırılması) olamayacağını da söylemekten geri durmazlar. Şu ikisi kol kola gider: Kitlelerin demokratik haklarını kullanmalarını tanıyarak bu uğurda ezen ulus burjuvazisine karşı onları koşulsuz desteklemek ve ezilen ulusun işçi ve emekçilerine bütün sömürücülere karşı birlikte sınıfsal temelde mücadele çağrısında bulunmak, sorunların gerçek çözümünün buradan geçtiğini söylemek.

Kürt Ulusal Hareketinin Geçmişine Kısa Bir Bakış

Kürtler dünya üzerinde kendi devleti olmayan en büyük halklardan biridir. Yıllar boyunca şu ya da bu egemen güç tarafından dizginsiz bir sömürüye, baskıya, şiddete maruz bırakılmış, buna paralel olarak açlığa ve sefalete itilmiş, bu nedenle de adı isyanla, inatla ve direnişle özdeşleşmiştir. Ne var ki uygulanan baskılar ve şiddet bölgenin ekonomik açıdan geri kalmışlığıyla kol kola gittiğinden, Kürt halkı yakın döneme kadar ulusal hareketi örgütleyecek bir güç çıkartamamış, böylece belirli aralıklarla gerçekleşen birçok ayaklanma yalıtık kalmış ve kısa sürede bastırılmıştır. Kürt halkının tarihsel hafızasında ismi isyanla özdeşleştirilen onca isim olmasına karşın, gerçek ulusal hareketin başlangıcını PKK tarihiyle eş tutmak yanlış olmaz.

PKK hareketi ilk çıktığı günden beri Türk burjuvazisi için müthiş bir korku kaynağı olmanın yanı sıra, farkında olarak ya da olmayarak, Türkiye'deki komünistler arasında muazzam bir kafa karışıklığına da yol açmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında dünya üzerinde kendisine müttefikler arayan Stalinizmin ulusal sorun konusunda yarattığı kafa karışıklığı dışında, ülke içindeki gelişmeler de bu karışıklığın ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Türkiye'deki militan işçi mücadelelerinin 12 Eylül faşizmiyle bastırılmasının ardından çöken ve ideolojik gericiliğin, muazzam bir depolitizasyonun ve umutsuzluğun hâkim olduğu yıllarda Türk burjuvazisine karşı isyan bayrağını yükselten tek örgütlü gücün PKK ulusal hareketi olması nedeniyle de ilk baştan itibaren yanlış bir değerlendirme ve dolayısıyla da tutum ortaya çıkmıştır. Doğu Bloğu ülkelerindeki sözde "sosyalist" rejimlerin çökmeye yüz tutmuş olması nedeniyle Stalinist sol yeni umut bayrağı olarak ulusal hareketi seçmiştir.

Bu çerçevede, aşağıda başka boyutlarını da ele alacağımız Kürt sorununun PKK hareketiyle birlikte önemli bir değişim yaşadığını söyleyebiliriz. TC'nin kuruluş yıllarından itibaren baskı altında tutulan Kürt halkının ulusal sorunu sahiplenmeye başladığı dönem Türkiye'de kapitalizmin büyük bir gelişme evresine girdiği yıllara tekabül ediyor. Ulusal sorunun burjuva-demokratik özünü burada da görmek mümkündür: Kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesine paralel olarak Kürt bölgelerindeki ve metropollerdeki Kürt aydınlarında gerçek anlamda bir ulusal bilinç uyanmaya başlamıştır. 1950'lerden sonra başlayan sanayileşme hamlesi ve ülke içinde piyasa ilişkilerinin gelişmesiyle birlikte, ülkenin farklı yörelerinde burjuva çağına ait kitle hareketleri aynı dönemde ortaya çıkmıştır. Egemen sınıfa karşı yürütülen bu mücadelelerin bir ayağı işçi hareketiyken, diğeri de ulusal kurtuluş hareketi olmuştur.

Geçmişte TC devletinin inkâr ve imha politikalarından duyulan rahatsızlığın dışavurumu olarak sayısız Kürt ayaklanması gerçekleşmiş olmasına karşın, bu görüşler (ulusal sorun bilinci) ilk kez kapitalist üretim ilişkilerinin Türkiye'de hatırı sayılır ve Kürt illerinde de nispeten önemli bir gelişim kaydettiği 1960'lardan itibaren geniş bir yankı bulmuş, hepsinden önemlisi örgütlü ve demokratik bir ifade kazanmıştır. Bu dönemde metropollerde yeni toplumsal ilişkileri yakından gözlemleme imkânı bulan Kürt üniversite öğrencileri ve genel olarak Kürt aydınları bu görüşleri ilk formüle eden kesimler olmuşlardır. Maddi yapıdaki değişim toplumsal düzeyde de yansımaları bulmuştur.

Bunda şaşılacak bir yön yoktur. Ulusal sorun, doğası gereği, sözcülerini öncelikle burjuva ya da küçük burjuva kesimler ve aydınlar arasında bulur. Mülkiyet ve üretim ilişkilerinin değişmesiyle birlikte kendi toprakları üzerinde tutunmak isteyen küçüklü büyüklü mülksahipleri ve korunma talep eden köylüler ortak bir pazar arayışının ifadesini ulusal sorunda cisimleştirir ve toplumun diğer kesimlerini küçük burjuva aydınların programı temelinde kendi etraflarında kümelerler. Gelişkin bir burjuvazinin ve proletaryanın olmadığı koşullar altında da mevcut Kürt hareketinin başını bu küçük burjuva kesimler çekmiştir.

Bir hareketin bileşenlerini oluşturan kişilerin toplumsal kökenleri o hareketin sınıfsal niteliğini doğrudan belirlemez. Unutmamak gerekir ki bilimsel sosyalizm düşüncesi de işçi hareketinin ve üretim ilişkilerinin içinden çıkmış olsa da, sistematik ifadesini küçük burjuva ve burjuva aydınlar arasında bulmuştur. Bu yüzden bakılması gereken şey söz konusu hareketin programıdır, ama tek

başına program da yeterli değildir. Devrimci programın zarureti dışında örgütlenme tarzı ve kitle tabanı da esastır.

Bu açıdan baktığımızda ortaya çıktığı dönemde birçok radikal söylemi de olan, net, istikrarlı ve kesin olmamakla birlikte bölgedeki toprak ağalarına karşı da tutum alan PKK hareketinin ilk baştan itibaren küçük burjuva radikal bir örgütlenme, devrimci-demokrat nitelikte bir yapı olduğunu söylemek mümkündür. Bu söz konusu hareketi küçümsemek ya da kendi kaderini tayin hakkını reddetmek için gerekçe olabilecek bir görüş değildir, yalnızca durum tespittir. Ancak bu tespitten sonra mevcut hareketin o günkü (ve elbette sonraki) müttefik arayışlarını ve hamlelerini anlamak ve bugün için somut perspektifler belirlemek mümkün hale gelebilir.

Oysa devrimci harekette o gün yapılan ve bugün de ısrarla devam ettirilen yanlış değerlendirmelerde bu radikal ulusal kurtuluş hareketine boyundan büyük anlamlar yüklenmiş, kendi sınıfsal çizgisindeki (önce) sola, (sonra) sağa doğru kaymalar sınıfsal hat değişikliği ve dolayısıyla da “döneklik” diye adlandırılmıştır.

Bunu irdelemeden önce, Kürt sorununun son çeyrek yüzyıllık tarihi boyunca devrimci hareket içinde hâkim olan iki ana eğilimi ya da kuyrukçuluk tarzını saptamak gerek. Birisi, PKK hareketinin sosyalizme görünüşteki bağlılığını göklere çıkarıp, kitlelerde yanılsama uyandırarak destek gösteren kuyrukçularken (sonrasında bunların bir kısmı “sosyalist” olmaktan vazgeçildiği gerekçesiyle “eleştiri”ye geçip küsmüş, diğer kısım yeni anlayışa çarçabuk uyum sağlayıp Kürt milliyetçiliği yapmaya başlamıştır), diğeri de Kürtlerin kendi kaderlerini tayin hakkını tanımak için sosyalist olmalarının gerekmediği doğrusunu tek doğru kabul eden, ama tepki görürüm kaygısıyla gerçek kurtuluş için sosyalist olmanın *gerekli* olduğunu söylemeyen, ajitasyon ve propagandasının merkezine bunu koymayan, yani ulusal sorunu proleter devrimine tabi kılmayan kuyrukçulardır.

İki kutuplu dünyada müttefik arayışını SSCB’den yana kullanan devrimci-demokrat bir önderlik karşısında Stalinist Türk solu büyük hayaller kurmuştu. Nasıl kurmasın ki? SSCB’deki ağababaları Asya ve Afrika’da işçi-emekçileri ağır bir sömürüye maruz bırakan ve bizdekine nazaran görülmemiş boyutlarda baskı uygulayan devletleri hiç utanmadan “sosyalizm” diye nitelendirmemiş miydi? O günlerin hatırası olarak bugün de bazı ülkelerin resmi adı hâlâ sosyalist sıfatıyla bezeli değil mi? (Yani “yeni sosyalist” Chávez’in İran ve Ahmedinecad konusundaki tutumunun 21. yüzyıl sosyalizmiyle bir alakası yok; onunkisi tastamam 20. yüzyıl “sosyalizmi”!)

Oysa Angola, Mozambik gibi ülkeler o dönemde ne kadar sosyalisttiyse, PKK de ilk çıktığı dönemde o kadar sosyalistti. PKK tipik bir ulusal hareket olarak toplumun bütün katmanlarını kucaklamaya çalışmış ve mesela Çeçen ulusal hareketi gibi sağcı-gerici bir programdan ziyade, hepsinin taleplerini sol nitelikli bir programda birleştirmeye çalışmıştı. Stalinist sol açınsındansa bunun bir anlamı yoktu. Onlara göre PKK hareketi sonuna kadar sosyalist bir hareketti, sosyalizm hedefini önüne koymuştu vb.

Bu yanlış değerlendirme çok değil bir müddet sonra tarihin duvarlarına çarptı. SSCB’deki hayali sosyalist şatoları çökünce bu kez ihtiyaçlarını küçük burjuva Kürt hareketiyle dindirmeye çalışan envai çeşit Stalinist akım; “Marksist-Leninist” yaftasının artık bir getirisi olmadığını görünce diğer yöne manevra yapan PKK hareketinden bir kez daha hayal kırıklığına uğradı. Yıllardır besledikleri hayalleri boşa çıkaran ve bir türlü hakiki sosyalist olmayan, Türkler o kadar akıl vermesine karşın “sosyalist devlet” kurmayan Kürt hareketi bu sefer ayrılmak istemiyordu. Bunlar dayanılır gibi değildi!

Oysa hayal dünyasının dışındaki gerçek hayatta sınıfsal bir saf değişikliği yoktu. Nasıl ki reformist bir işçi partisinin programında yazan her şeye ya da dile getirdiği her söyleme inanıp buna göre saf belirlemezsek, burada da benzer bir durum söz konusudur. Sosyalizm soyut bir söz değildir. PKK, mülksahiplerine güvensizlik temelinde, hareketinin ana eksenine Kürt işçilerini ve yoksul köylüleri koyup, işçi sınıfının hegemonyasında diğer emekçi kesimleri ve öncelikle de toprağa ve onu kullanmak için gerekli üretim araçlarına aç yoksul köylülüğü devrimci program temelinde arkasına

takıp, Kürt işçilerle Türk işçilerin mücadelesini ortaklaştırma yoluna gitmemişti. Keza Kürt sorununun yaşandığı diğer ülkelerdeki Kürt (ve diğer milletlerden) işçi ve emekçilerin ortak mücadelesi de programda yoktu. Yine, Suriye’de nüfusun yüzde onuna yakın bir kesimini oluşturan ve Türkiye’deki Kürtler gibi başka bir devlet tarafından ezilen Suriye’deki Kürt emekçileri, başka sınıflardan müttefik arayışı nedeniyle üvey evlat muamelesi görmüştü. Tekrar belirtmekte fayda var, bir ulusal hareket olarak meşruiyet kazanması için tüm bunları yapması bir zorunluluk değildi, bugün de değildir.

Bir ulusal hareketi devrimci sosyalist bir akım olarak nitelendirebilmek için asgari iki şart vardır: *Yürütülen mücadelenin hegemonyasını ya da önderliğini nicel ya da nitel küçüklüğüne bakmaksızın işçi sınıfına vermek ve ezilen ulusun işçi ve emekçilerinin mücadelesini ezen ulusun işçi ve emekçilerinin mücadelesiyle devrimci bir program temelinde ortaklaştırmak.* Aşağıda bunun tarihsel bir örneğini vereceğiz. Oysa PKK hareketi hiçbir zaman bu nitelikte olmadı, aksine her zaman bir “halk hareketi” olarak kaldı.

Elbette bu “halk hareketi” niteliğinin iki yönü var. Bu iki yön hem PKK’nin geçmişteki ve günümüzdeki bütün Kürt hareketlerini nasıl geride bıraktığını hem de bugün yaşadığı tikanıklığı açıklar. PKK’nin halk hareketi niteliği, önderliğinin geleneksel Kürt aşiretlerinden ya da zenginler arasından türememiş olması, aksine 1970’lerdeki sosyalist hareketin içinden çıkmış olması ona hiçbir Kürt önderliğinin elde edemediği bir halk teveccühü kazandırmış, yalnızca Türkiye’deki değil, diğer ülkelerdeki Kürtler arasında da büyük bir sempati uyandırmıştır. Bu işin bir yanındır. Diğer yanısıya bir halk hareketi, yani farklı sınıflardan mürekkep bir ulusal hareket olarak toplumdaki farklı sınıfların özelemlerini ve taleplerini birleştirmeye çabalayan, bunları sınıfsal bir program etrafında bir araya getirmeyen bir hareket olarak zamanında yaşadığı sıçramalı büyümenin sonradan sıkıntısını çekmeye başlamış olmasıdır. Her zaman olduğu gibi hareket büyüyene kadar bütün kesimler (sınıflar ya da sınıfsal gruplar) sabretmiş, tepe noktasına varıldığında “zafer”in kendi hakkı olduğunu, çektiği cefaların meyvesini yemek istediğini dillendirmeye başlamıştır.

Başka yazılarda da altını çizdiğimiz bir hususu tekrardan kısaca belirtmek gerekirse: Kitle hareketleri ya da halk hareketleri daha baştan somut, devrimci bir program etrafında bir araya gelen devrimci bir önderlik tarafından oluşturulmadığı sürece, deyim yerindeyse, kendi kaderlerini ellerinde tutamazlar. Kendi programını uygun adımlarla takip etmeyen, büyüme çizgisi genel anlamda kendi denetiminde olmayan bu tür kitle hareketleri, yaslandıkları işçi ve emekçi kitlelerin alttan bastırmasıyla buldukları yerden daha sola savrulabilirler–elbette bunun tam tersi de geçerlidir. Bu hareketlerin yaşadığı değişiklikler ya da dönüşümler gerçek anlamıyla bir sapma değildir, aksine kendi doğal gelişim çizgilerinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Nitekim PKK hareketi de böyle bir büyüme süreci yaşamış, geniş kitleleri etrafına takmış, sol söylemini sivrileştirilmiş, ama SSCB’nin dağılma sürecine de paralel olarak –elbette bunun doğrudan bir yansıması olarak değil– kendi iç çelişkileri açığa çıkmış ve paralelinde orak-çekiç figürleri ve ML yaftaları sandıklara kaldırılmıştır. Bunu gururuna yediremeyen Türk soluysa kızgınlığın ürünü tutumlar geliştirmiş, Kürt halkında da buna karşı (ve onlara kızıp sosyalist çözüme karşı) tepkiler oluşmuştur.

Oysa ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını programına koymuş olan Lenin dönemindeki Komünist Enternasyonal, komünist olmayan ulusal kurtuluş hareketlerinin komünist renklere boyanmasına karşı kararlı bir mücadele yürütülmesi gerektiğini özellikle belirtmişti. UKKTH ile proleter enternasyonalizminin çatışmaması buna bağlıdır. Bu perspektif komünist hareketle ulusal hareketin ezen ulus burjuvazisine karşı ortak mücadele yürütmesini dışlamıyor, aksine her zamanki gibi “ayrı yürüyüp birlikte vurmak” gerektiğini savunuyordu. Fakat bunun bir ön şartı olarak, başlangıç aşamasında bile olsa işçi sınıfı hareketinin kendi bağımsız örgütlülüğünü koruması, devrimci safları ve kitlelerin zihnini ne olursa olsun bulandırmaması gerektiği belirtiliyordu.[9]

Oysa PKK hareketi konusunda da tıpkı diğer ulusal kurtuluş hareketleri gibi hayallere kapılan ve nemalanma kaygısıyla “sosyalist”liğine vurgu yapan devrimci hareketler, yıllarca besledikleri umutlar

SSCB'nin çöküş süreciyle birlikte boşa çıkınca aynı kızgınlıkla “sosyalist ol, ayrı devlet kur, yoksa hiçsin” demeye başladılar. Sanki ayrılmak istemeyen bir ulusun ayrılmasını savunmak komünistlere kalmış gibi. Sanki gönüllü temellerde olduğu müddetçe komünistler büyük ve merkezî devletlerden yana değillermiş gibi. Devrimci hareketin gerek nesnel gerekse de öznel nedenlerle Kürt hareketini gerekli şekilde analiz edememesi ve uygun bir yaklaşım sergileyememesi nedeniyle, Kürt işçi ve emekçilerinde de sosyalistlere karşı genel anlamıyla bir güvensizlik, haklı bir şüphecilik oluşmuştur.

Kürt Sorununda Mevcut Durum, “Terör” ve Liberal Herzeler

Türk burjuvazisi 12 Eylül darbesinden sonra ekonomik açıdan önemli bir gelişim yaşadı ve sermaye birikimi bakımından ilerlemenin yanında uluslararası kapitalizmle olan bağlarını da sıkılaştırdı. İçte kapalı, devletin aktif rol aldığı bir ekonominin yerini, ihracata dayalı liberal piyasa ekonomisi aldı. Bu gelişen süreçte, burjuvazinin içinde ekonomik ve siyasal açıdan farklı çıkarlara sahip kesimler arasındaki çatışma iyiden iyiye ayyuka çıktı. Bu tespitin burjuvazinin liberal ya da solcu ideologlarına ait olduğunu bir kez daha belirtmek gerek. Dünya piyasalarıyla bütünleşecek denli sermaye biriktirmiş ve bu noktada karşılaştığı engelleri aşmak isteyen AB yanlısı kesim ile eski işleyişin efendisi olan ve esas dayanaklarını bunun devamında bulan TSK (ve onun sermaye kuruluşu OYAK) merkezli aşırı milliyetçiler (ya da ulusalcılar) arasında bir çatışma var. Ne var ki bundan sonrası hem tespit bakımından geliştirilmeye hem de çıkartılan politik sonuçlar bakımından netleştirilmeye ihtiyaç duyuyor. Aksi takdirde, liberal analizleri sorgulamaksızın almak Kürt sorununu çözümü yolunda atılacak bir adımdan çok yol tıkayıcı olacaktır.

Öncelikle, AB'ye girmek isteyen kanadın başını çeken TÜSİAD kadar TSK ve dolayısıyla OYAK burjuvazisi de bir mali sermaye kuruluşudur ve benzer bir sermaye birikimine sahiptir. Türkiye'de yılda en çok kâr elde eden holding OYAK'tır. Bu iki kesim söz konusu olduğunda küçük sermaye-büyük sermaye ayırımından bahsedilemez, ikisi de mali sermayedir. TSK küçük burjuva kesimleri ve rekabette geri kalmış diğer burjuvaları peşine takmak için milli sermaye kozunu kullanmaktadır. TSK her şeyden önce Türkiye'nin AB'ye girmesiyle birlikte eski yapının tasfiye edilmesi ya da AB'nin çıkarlarına uygun şekle büründürülmesi olasılığından ötürü bu sürece karşıttır. Ordu devlet üzerindeki vesayetini kaybedince OYAK'ın “mucizesi” ortadan kalkacak, ortada diğerlerinden farkı olmayan sıradan bir güçlü sermaye kuruluşu kalacaktır.

Burjuva devletin bir kurumu ve burjuvazinin bir hizmetkârı olan ordu, Türkiye'de kendisini bizatihi bir kapitalist olarak örgütlemiş ve bu nedenle görece özerkliğini daha da güçlü (ekonomik) temellere oturtmuştur. Bugün ordunun OYAK, TSKGV gibi kurumlar aracılığıyla sahip olduğu güçlü işletmeler var, öyle ki ordunun elindeki holding Türkiye'deki en büyük birkaç sermaye kuruluşundan biridir. Her fırsatta “terör” diyerek toplumsal meşruiyet kazanmaya çalışan ordunun ve onun sermaye kuruluşu olan OYAK'ın Kürtlerle yürütülen silahlı mücadeleden büyük kârlar elde ettiği yadsınamaz bir gerçektir. Kürt sorunu ve Kıbrıs bahane edilerek silah sermayesine, “savunma” bütçesine çok büyük paralar aktarılıyor ve bu akış devlet tarafından hiçbir şekilde denetlenmiyor. OYAK'ın silah konusunda çeşitli vergi muafiyetleri ve çeşitli ayrıcalıkları var. Yani mevcut işleyiş, mevcut yapı askeri-sivil bürokrasiye “devlet içinde devlet” olma ve sermayesine sermaye katma olanağı veriyor.[10]

Ama doğrudan ekonomik çıkar dışında, işin içinde başka etkenler de var. Türk burjuvazisinin AB'ye katılımıyla siyasi ve ekonomik çıkarlarının zedelenmesinden korkan TSK (ya da daha geniş anlamda askeri-sivil bürokrasi), bu sürecin kendi çizdiği rotada ilerlemesini ya da şartlar uygun olmadığı takdirde durmasını istiyor. Türkiye'deki sözde liberalleşme ortamı içinde, Kürt sorununu (keza Kıbrıs ve Ermeni sorununu) sürekli gündemde tutarak, kaybettiği nüfuzu ve meşruiyeti telafi etmeye ve ilerletmeye çalışıyor. Her çatışma haberi, her saldırı, işçi sınıfının zihninde Türk ordusuna olan ihtiyacın ne kadar fazla ve önemli olduğu yanılısamasını beslemek için kullanılıyor. Dolayısıyla statükonun devamı ve aşırı dozlarda Kemalist ideoloji, yani Kürt sorununun ve diğer demokratik taleplerin eski anlayışa göre halledilmesi ordunun ve diğer statükocu güçlerin egemen konumunun en

büyük dayanağıdır. Bunun karşısındaki AB’ci burjuvaziye kapitalist işleyişi artık Avrupa kurallarına göre oynamak istiyor.

Bu noktada, klasik anlamda AB karşıtı ordu her türlü demokratik dönüşüme karşı çıkarırken, AB yanlısı liberal burjuvazi ise Kürt sorununun düzen içi yollarla çözülebileceğini anlamış bulunmaktadır. Avrupa Birliği, potansiyellerini yeterince kullanmayan büyük bir pazar olarak gördüğü Türkiye’yi kendi bildiği işleyiş yasalarına dâhil etmek istiyor. Kürt illerindeki karışıklığın devamı sermayenin rahat hareket edebilmesinin önünde bir engeldir. Burjuvazi “kendi” çöplüğündeki yasaları ve işleyişi, yani Batı tipi burjuva demokrasisinin bir çeşidini buraya da taşıyarak işine bakmak istiyor, zira Kürt sorununun demokratik yollarla çözümünün kapitalist düzene aykırı olmadığını farkındadır. Öyle ki mevcut sorunun yüzeysel çözümünün burjuva düzene ters düşmek bir tarafa, burjuva-demokratik taleplerle başlayan bir kitle hareketinin militan tabanını daraltması ve dolayısıyla başladığı aşamayı aşip toplumsal bir kurtuluşa dönüşmesini engellemesi bakımından yararlı olduğunun da bilincindedir. Unutmamak gerekir ki, emperyalizm çağında burjuvazi açısından siyasi ilhak olmazsa olmaz değildir. Üretim araçlarının gelişmişlik seviyesi ve piyasa mekanizmaları siyasi bağımsızlığa sahip bölgeleri de sermayenin kendi nüfuz alanına dâhil edebilmesini sağlar. Bu çerçevede burjuvazinin belli bir kesimi açısından artık “Kürt sorunu” diye bir şeyin olduğu doksanlı yıllardan itibaren dillendirilmeye başlamış, bu yüzyılın başından itibaren de aynı çevrelerde görece geniş bir yankı bulmuştur.

Burjuvazinin eskisinden daha farklı bir yöneme sahip olduğunu görmek, elbette, gerçeklikten uzaklaşmamak adına önemlidir. Fakat durum tespiti yapıp olasılıkları ortaya koymak ayrıdır, gelişim çizgisinin çelişkili seyri apayrıdır. *AB’nin temel özelliği demokrasi bekçisi olması değil, kapitalist bir şirket olmasıdır.* Savunuyor görüldüğü burjuva demokrasisini bir kenara bırakmak onun için ilkesel bir sorun oluşturmaz. Burjuva liberallerin ve onun düşünsel kuyrukçularının vaaz ettiği gibi taraflardan birini burjuva demokrasisinin yanında, diğerini de karşısında görece şekilde iki mutlak kamp oluşturmak ve Türk burjuvazisinin genel anlamda AB’yle bütünleşmekten yana olan çıkarlarına güvenerek Kürt sorununu demokratik çözüme kavuşturmak zorunda olduğunu söylemek yanlıştır. Keza *AB’nin Türkiye projesinin yalnızca demokratikleşme paketinden ibaret olduğu, ancak bu adımlar atıldığında yakınlaşma sağlanabileceği de yanlıştır.* Avrupa burjuvazisi tıpkı Latin Amerika’daki ve Asya’daki diktatörlüklerle uzlaştığı gibi, ya da zamanında Franco İspanya’sını bağrına bastığı gibi, gerektiğinde darbecilerle de ittifak yapabilir. Nitekim kendine engel oluşturabilecek en küçük olayda dahi ortalığı ayağa kaldıran AB, son operasyonlara “Türk devletinin kendi vatandaşlarını koruma hakkı var” diye yanıt verdi. Keza aynı AB’nin seçimlerden önce ordunun verdiği muhtıralarda da çitini çıkarmadığını hatırlatmak gerek.

TC’nin Kuzey Irak’a girmesinin, saldırgan tavırlarının nedeni yalnızca Kürtleri ezmek değildir. TC burjuvazisi bugün kendi bölgesinde emperyalistliğe soyunmuş güçlü bir sınıftır. Herhangi bir emperyalist gücün acentesi ya da “işbirlikçi” bir kuvvet olmaktan ziyade, kendi “bağımsız” emperyalist çıkarları olan bir kapitalist devlete sahiptir. Bu konumu operasyonlarla yakından bağlantılıdır. Nitekim operasyonlar sürecinde de gerek resmi ağızlarından yapılan açıklamalarda gerekse de körükleyici burjuva medyanın yaklaşımında neredeyse PKK’dan çok Irak’taki Kürt liderler hedef alındı ve bu niyet açıkça ortaya kondu.

Ne var ki Türk burjuvazisi bölgede güçlü bir aktör olma meselesini eski Osmanlı hesabına göre çözmeye peşindedir. Bu durum zaman zaman “çuval vakası” ya da “Irak’ta hiçbir Kürt oluşumuna izin verilmeyeceği” iddiasında gördüğümüz içi boş çıkışlar gibi, Türkiye’ye haddini bildiren ve Osmanlı döneminin mazide kaldığını hatırlatan hadiselerle yol açsa da, Türkiye bir etkisiz eleman, emperyalistlerin acentesi ya da (asli kapitalist unsur değil, yandancı olduğunu ifade eden bir deyimle) “işbirlikçisi” değildir. Bu nedenle bölgesinde gerçek bir emperyalist güç olmanın hayallerini kurarken ve yanı başında bir emperyalist paylaşım savaşı yürürken, o bölge menşeli saldırılar karşısında aciz kalması hırsızlar sofrasındaki yandaşlarına iyi bir mesaj olmayacaktır.

Bu yüzden saldırıları yalnızca 25. nafile operasyonu olarak görmemek gerekir. Türk burjuvazisi bölgede nüfuz alanları elde etmek ve yayılmak hedefindedir ve kendi sınıfsal çıkarları açısından

bakıldığında da buna zorunludur. Nitekim öncelikle Kürt sorununun ele alındığı TC'nin üst düzey ABD ziyaretlerinde başlıca gündem maddelerinden biri de enerji konusuydu. Türk burjuvazisi bölgedeki doğalgaz ve petrolün sağlıklı transferi için "istikrarın sağlanması" kozunu kullanıyor ve PKK'nin tasfiyesini ve federe Kürt bölgesinde yetkiye sahip olmayı talep ediyor. Operasyonlar böyle bir arka plan dâhilinde gerçekleşti.

TC'yi "göbekten bağımlı" bir piyon ya da pasif "işbirlikçi" olarak gören yaklaşım on yıl önce de yanlıştı, ama bugün hiç olmadığı kadar yanlıştır. TC'nin AB ile ilişkileri, NATO'nun evsahipliği yaptığı son dönem toplantısıyla birlikte adı konan yeni konumu, IMF'de söz hakkına (sandalyeye) sahip olma olasılığı, gerek ekonomik gerek askeri gerekse de diplomatik yönleriyle son operasyonlar ve hattâ (bu dönüşümlerin üstyapıdaki bir yansıması olarak mı alınır bilinmez), burjuva medyanın son dönemde ABD'deki meslektaşlarını hatırlatan pıshıklığı, iğrençliği Türkiye'nin güçlü bir emperyalist kuvvet olma yönünde hızla ilerlediğini gösteriyor.

Bu noktada meselenin işçi sınıfı açısından ne kadar önemli olduğu bir kez daha görülmektedir. Başka ulusları ezerek güçlenen bir burjuva devletin egemenliği altında yaşayan işçi ve emekçilere yöneltilen baskılar daha da pervasızlaşır, çalışma şartları ağırlaşır, demokratik ortam kısılır. TC'nin bölgede güçlü bir devlet olma girişimlerinin en büyük mağduru (Kürt halkından önce olmasa bile) Türkiye işçi sınıfı olacaktır. Bu nedenle işçi sınıfının operasyonlara umursamazlıkla, kendi dışında bir olay olarak bakması basiretsizlik olur.

Gelgelelim Türk burjuvazisinin cephesindeki bu güçlenme ve farklılaşmaya paralel olarak Kürt hareketinde de güç kaybı ve bir farklılaşma söz konusudur.

Bilindiği üzere, 1999 yılında Öcalan'ın yakalanmasının ardından Kürt hareketi içinde farklı sesler hiç olmadığı kadar duyulmaya başladı. Gerek PKK önderliğinin neredeyse günbegün değişen yaklaşımları, gerek harekete dâhil olan heterojen öbekler arasındaki ayrım çizgilerinin iyiden iyiye belirgin hale gelmesi, gerekse de Türk burjuvazisinin yaşadığı iç dönüşümler 1980'lere kıyasla ortaya çok farklı bir tablo çıkarttı. Özellikle de bugün gelinen noktada, Kürtlerin içindeki bütün kesimlerin "Kürt sorunu" derken aynı şeyi anladığını söylemek mümkün değildir. Öcalan'ın yakalanmasıyla birlikte hızlanan süreçte Kürt hareketi içindeki farklı sınıfların sesi daha net duyulmaya başladı ve bu temelde tam bir bölünme olmasa da, bir ayrışma yaşandı. Nitekim süreç bu şekilde ilerlediği takdirde ayrışmanın daha da billurlaşacağını söylemek mümkündür.

Kürt halk hareketinin var olmadığı bir dönemde her türlü haktan mahrum kalan Kürt burjuvaları ve iktidardan dışlanmış büyük topraksahipleri ister istemez mücadelenin içine çekilmişlerdi. Mücadeleyle geçen onca yılın ardından bu durumun mevcut hareketin radikal-demokratik talepleri bırakmasına sebep olması dışında, mücadeleyle birlikte elde edilen haklardan da öncelikle bu kapitalistlerin yararlandığı yadsınamaz bir gerçektir. Artık Kürt sorunu diyenler içinde belli bir kesim kazanılan haklar ve verilen vaatler karşısında kendi sınıfsal tavrını daha net bir şekilde dile getiriyor ve baskılara "yeter" demekten ziyade, baskılara karşı yürütülen mücadeleye "yeter" diyor. Bunun ana eksenini de AB süreci oluşturuyor. AB'nin genel anlamıyla Kürt sorununun yüzeysel çözümünden yana olduğunu belirtmiştik. Bunun tek bir nedeni var: AB burjuvazisi Türkiye pazarında da kendi bildiği yöntemlerle çalışmak istiyor. Kürt illerindeki ucuz işgücünü, muazzam altyapı yatırımı olanaklarını, bölgenin stratejik önemini vs. dikkate alarak, Kürt kimliğini ve diğer ulusal kimlikleri tanıyarak da sermayenin hareket edebileceğini aklına getiriyor ve akıllara sokuyor. Bu nedenle "demokratikleşme" diyor, bu nedenle "Kürt sorunu çözülsün", "şiddet dursun" diyor.

Bu çerçevede Kürt burjuvazisi ve küçük mülksahibi kesimlerin belli bir kısmı, özellikle de 1999'dan sonra hareketin güç kaybetmesiyle birlikte gemiyi ilk terk edenler sıfatıyla, güya "akan kanın durması"nı ve "normal" işleyişin yerleşmesini daha yüksek sesle talep etmeye başlamışlardır. Nitekim aynı nedenle AB üyeliğinin nimetleri allanıp pullanmaktadır. Burjuvazinin tarihi, büyük altüst oluşların ardından sermayenin her zaman huzur, istikrar aradığını gösteriyor. Kürt illerinde istikrar (kime göre istikrar?) sağlanması durumunda büyük çaplı işlere girişecek sermayedarlar olacağı gibi,

görece küçük çaplı işlere girişecek sermayedarlar da olacaktır. Bu durum Kürt toprak sahibi zenginlerle bölgedeki türedi burjuvaların iştahını kabartıyor. Yılmaz mücadelelerle kazanılan demokratik haklar, AB sürecinin büyük vaatleri, bölgeye yapılan yatırımlar Türk burjuvazisiyle birlikte Kürt burjuvazisinin de yatırımlar yapabilmesini mümkün kılıyor ve onu Kürt sorunundan ne anladığını daha açık bir şekilde ifade etmeye itiyor. Unutmamak gerekir ki sermayenin bölgeye akın etmesi piyasanın genişlemesini sağlayacağından, bir bütün olarak burjuva sınıfının yararına.

Nitekim burjuvazi 2005'ten bu yana bölgesel asgari ücret talebini dillendiriyor. Bölgeler arasındaki satın alma güçlerinin farklılığı nedeniyle eşitsizlik yaratıldığı ve bu nedenle yatırımcının belirli bölgelere gitmekten geri durduğu gerekçe gösteriliyor. Tasarıya göre illerin beş bölgeye ayrılmasının ardından "yaşamının daha kolay" olduğu yerlerde daha düşük asgari ücret uygulamasına geçilecek. Dördüncü ve beşinci grupta, yani en düşük asgari ücret düzeyindeki gruplardaysa Kürt illeri bulunuyor.

Dolayısıyla Kürt sorununun bugün geldiği noktada Kürtlerin sorununun ortak olmadığını söylememek, bunu eğip bükmek, Kürt halkına karşı işlenecek en büyük suçtur. Zaten böyle bir yaklaşımla bu denli farklı sesin varlığını açıklamak da mümkün değildir.

Kürt burjuvazisinin soruna bakış açısında artık net bir farklılık ya da farklılaşma vardır. Her ulusal sorunun başlarında burjuvazi bütün ulusal özelemleri kendi bildiği şekilde destekler, farklılaşmayı engellemek için ortak bir platform dayatmaya çalışır, çeşitli kanallar aracılığıyla da bunu başarır. Hareketin güç kazanması ve muhatap alınması için burjuvazinin en pratik önlemi budur. Fakat daha baştan çelişkilerle dolu bu süreç zaman içinde bir tıkanma noktasına gelir. Kürt hareketinde yaşanan da budur, birleştirici unsur ayrılınca farklı sesler duyulmaya başlamış ve bir değişim yaşanmıştır.

Öte yandan bir bütün olarak Türk burjuvazisinin bakış açısında da, öncesinde düşünülmeyen genel bir değişim var. Yukarıda belirtilen nedenlerle farklı vurgular, farklı hesaplar ve dolayısıyla farklı politikalar olmakla beraber, Türk burjuvazisinin meseleyi artık *salt asayiş sorunu* olarak görmediği, toptan bir inkâr politikası yürütmediği, daha doğrusu yürütemediği bir gerçektir. Bunun arkasında Kürt halkının uzun süredir verdiği mücadeleler ve elbette son Irak Savaşı'nın ardından bölgede iyiden iyiye şekillenen gelişmeler var. Bu iki neden "PKK terör örgütünü muhatap almayız" resmi söyleminin arkasında neden yeni hamleler yapıldığını ve arandığını açıklar.

Fakat Türk burjuvazisinin bu olay özelindeki yeni hamlesini, sınıfın tarihinde bir ilk olarak da algılamamak gerek. Burjuvazinin tarihi boyunca buna benzer örnekler bulmak mümkündür: Önce ısrarla inkâr etme, bunun ayrılmaz bir parçası olarak imha çabaları, sindirme politikaları; bir müddet sonra, uyguladığı politikaların hem toplum nezdinde hem de ekonomik çıkarları açısından anlamını yitirmesiyle gerçekliğin sözde "kabulü" ve bu kez de içini boşaltma girişimleri... Yani mevcut tavrı yalnızca Kürt hareketi için söyleyemeyiz. İşçi sınıfının ekonomik mücadele örgütleri olan sendikaların gerek Avrupa'da gerekse de Türkiye'deki tarihi bu eğilime bir örnektir. Burjuvazinin yıllarca köle gibi çalıştırdığı işçilere sendika "bahşedip" bunları devlet denetiminde kurumlara dönüştürmeye çalıştığı, yıllarca varlığı inkâr edilen işçi sınıfının örgütlü komünist şairi Nazım Hikmet'i romantik, çapkın bir şaire dönüştürmeye çalıştığı bu bağlamda hatırlamamız gereken örneklerdir.

Bu yeni strateji, adını koyarak ya da koymayarak "Kürt sorunu"nu tanımak üzerinden şekilleniyor. Böylece dün devlet kademelerinde üst düzey görevlerdeyken köylere operasyonlar düzenleyenler, övünerek "düğmeye basanlar", savaş çığırtkanlığı yapanlar, bugün televizyonlarda arzı endam ederek, gazetedeki köşelerinde ulvi demokrasiden bahsederek, hattâ seçimlerde Kürtlerle ittifaka girerek tarihin (tarihsel mücadelelerin) getirip dayattığı yeni durumdan pay almak, daha doğrusu suyun başını tutmak istiyorlar.

Burada konuyu fazla dağıtmamak adına, bir kez daha net bir şekilde koymak gerekirse: Türk burjuvazisinin ağzına "Kürt sorunu" sözünü sokan esasen Kürt halkının kararlı mücadelesidir, kazanılan haklar verilen büyük mücadelelerin ürünüdür ve ancak mücadeleyle korunabilir,

ilerletilebilir. Türk burjuvazisine, Avrupa burjuvazisine (“demokrasisine”) ya da ABD burjuvazisine güvenerek yola çıkanlar kendi sonlarını hazırlarlar.

Ne yazık ki bu basit gerçek, liberal görüşlerin gerek sol harekette gerekse de Kürt mücadelesi içinde güç kazanmasına engel olamamıştır. AB’ci burjuvazi sağ ve sol liberalleri aracılığıyla dört bir koldan saldırıya geçmiş ve demokratik bir görüntü altında “kardeşlik” sloganları atmaya başlamıştır. Yıllarca yok sayılan bir halka olanları hiç yaşanmamış saymasını vaaz eden bu görüşler, ilerici bir kisveye bürünerek eskinin argümanlarını yeniden gündeme getirmektedir. Bu da mücadelenin öncelikle silahla yürütülüyor olmasında düğümleniyor. Bu husus önemlidir.

“Bireysel terörizm” eylemleriyle zafere ulaşılamayacağı doğrusuna sığınıp, “teröre hayır”, “birlikte yaşayalım”, “silah bırak” vs. saçmalıklarını dillerine dolayanlar öncelikle, kişisel görüşler bir tarafa, şu doğruyu da net bir şekilde, hiç eğip bükmeden söylemek zorundalar: Her türlü haktan mahrum bırakılan, yok sayılan Kürt halkı, biz beğenelim ya da beğenmeyelim, tam da bu ve benzeri yöntemlerle mücadele eden PKK önderliğinin çeyrek yüzyıllık savaşımı neticesinde mevcut hakları ve vaatleri elde etmiştir. Dahası bambaşka koşullar, bambaşka bir konjonktürde gerçekleşmiş olsa da, zamanında Türk burjuvazisi de ulus-devletini öyle ya da böyle benzer yöntemlerle kurmuştur. Ağlamayana ekmek yok! Kürt halkının elde ettiği mevcut haklar bugün burjuvazinin lütfkârlık gösterip verdiği bağışlar değil, Kürt halkının söke söke aldığı frenleyici haklardır. Hiçbir güç silahlı bir halkı dize getiremez! Bugün TSK bile mesele salt asayiş sorununa indirgenemez diyip, kendi fikirlerine toplumsal taban arayışına giriyorsa, bunun arkasında silaha sarılan bir halkın mücadelesinin sonlandırılmıyor oluşu yatıyor.

Bu denli destek bulan silahlı mücadelenin nesnel zeminini yaratan, bunu besleyen TC devletinin kendisidir. Türk burjuvazisi ve onun devlet aygıtı bugünkü çıkmazın ve “terör” eylemlerinin esas sorumlusudur. Kürt halkı mücadeleye giriştiğinde bütün demokratik mücadele kanalları tıkalıydı. En iğrenç yöntemlerle baskıya maruz bırakılan Kürt halkının devrimci terör eylemlerine ve gerilla mücadelesine çekilmiş olması bu nedenle şaşırtıcı değildir. Tarihte birçok kez olduğu gibi, aşırı baskıcı bir rejim kendi karşıtını yaratmıştır. Bireysel teröriste karşı Marksizmin ilkesel yaklaşımı elbette doğrudur, ama Kürt halkının mücadelesine güya bu gerekçeyle kara çalmanın hiçbir haklılık payı yoktur.

Diğer yandan, bu koşulların “doğal olarak” silahlı mücadeleyi yarattığı anlayışı da yanlıştır. Önündeki seçenekler bir bir tıkanmış bir halkın hangi yol varsa ona başvurarak mücadeleye atılacağı elbette açıktır. Dahası kullanılan yöntemlerin ve taktiklerin mücadelenin meşruiyetini ortadan kaldırmayacağı da bir o kadar açıktır. Fakat en ağır koşullarda çalıştırılan, sınıfın en çok ezilen kesimlerinden birini oluşturan Kürt işçilerini sınıfsal düzlemde örgütleyip mücadeleye sevk etme çabasına girmemenin, var olan bütün demokratik kitle örgütlerini ve kanalları sonuna kadar kullanmamanın, bunun önüne birtakım gerekçeler koymanın (“bürokrasi var,” “işçi sınıfı öldü”, “yeni bir yol lazım” vs.) hiçbir haklılığı olamaz.

Son dönemde birtakım demokratik kanalların açılmaya başladığı bir gerçektir. Burjuva rejim altında bu kanalların gerçek bir demokrasi imkânı sunmasını beklemek hayal olsa da, ülkedeki verili demokratik ortamdan çok daha kısıtlı koşullarda mücadele yürüten Kürt halkının önünde bugün bu alanın daha genişlediği de reddedilemez.

Nedir bunlar? Örneğin bugün *Özgür Gündem* burjuvazi tarafından göstere göstere bombalanmıyor. Tam seçimlerin arifesinde Kürt halkının adayları sözde kalmayıp eyleme dökülen tehditlerle ve tutuklamalarla karşılaşmıyor. Baskılar elbette devam ediyor, fakat mücadelelerle elde edilen bu hakları küçümsemek de doğru değildir, bu her şeyden önce geçmiş kuşakların verdiği mücadelelere bir saygısızlıktır. Ne var ki verilen tavizler, kırıntı haklar arttıkça silahlı mücadelenin eski desteğini bulamayacağı da açıktır. Artık anlık, dağınık öfke patlamalarına değil, tıpkı düşmanın yaptığı gibi topyekûn bir savaşa ihtiyaç var. Bu topyekûn savaş da ancak güçlerin toparlanması, safların belirlenmesi ve mücadelenin doğru sınıfsal temele oturtulmasıyla mümkündür.

Ne var ki Türk devletinin yürüttüğü karşı mücadele bir tarafa, hareket bugün tam da bu mücadelenin sınırlı niteliğinden ötürü bir çıkmaza girmiştir. Yanlışlık bir halkın silaha sarılmasında değil, mücadeleyi bununla sınırlamasındadır.

Marksistler açısından gerilla mücadelesi ancak tamamlayıcı bir role sahip olabilir, asla kitlenin kendi eyleminin yerini tutamaz. Kapitalizm kent toplumdur, mücadelenin esas ayağı kentlerdir. Kitlelerden yalıtık olarak, dağınık köylülüğe dayanan gerilla hareketlerinin kendi dinamikleriyle başarıya ulaşması mümkün değildir. Aynı şekilde silahlı (askeri) mücadele-siyasal mücadele dinamiğinde de ağırlık siyasal eylemde olmalıdır. Hiçbir bomba, hiçbir silah burjuva düzeninin işleyişine vurulan örgütlü bir darbeden, örneğin gerçek bir genel grevden daha güçlü değildir. Gerilla mücadelesi ancak tamamlayıcı olabilir. Fakat *mevcut şartlar altında* birlikte yaşamak istemediğini her defasında ve çeşitli şekillerde söyleyen bir halka, bu doğrulara sığınarak, bir arada yaşam vaaz etmek en sinsî şovenizmdir.

Silah bırakma çağrısını yalnızca Kürt hareketine söyleyen, örneğin kendi burjuvazisine, kendi ordusuna söylemeyen (çünkü Türk ordusu burjuva yasalar, uluslararası *burjuva* hukuk tarafından tanınmaktadır) bu *kendine müslüman* kesimler, sosyalist olmak bir tarafa, geniş anlamıyla barış yanlısı bile değildir; bunlar, Lenin'in ünlü tabiriyle, sosyal-şovenistlerdir: Lafta sosyalist, eylemde şovenist! Troçki başyapıtı *Rus Devrim Tarihi*'nde, egemen ulusun statükoyu devam ettirme arzusunun çoğu zaman milliyetçilik-üstü ve barışçı bir kisveye büründüğünü yazmış ve bunu muzaffer bir ulusun ele geçirdiği ganimeti muhafaza etme arzusunun kolayca barış yanlılığına dönüşmesine benzetmişti! Reformistlerin ve sol liberallerin tutumu bundan bir adım ileride değildir.

Silah kullanma tekelinin yalnızca yasal ulus-devletlerde olduğunu söylemek bu düzeni reddeden devrimcilerin işi olamaz. Biz ayağa kalkmış bir halka ancak o silahları kimlere karşı, kimlerle birlikte ve dolayısıyla nasıl doğrultması gerektiğini söyler ve yan yana mücadele ederiz. Marksistlerin devrimci "terör" eylemlerine karşı tutumları bellidir: Bu tür eylemler proletaryanın ve ezilen ulusların mücadelesi için çözüme götüren bir araç değildir. Marksistler hiçbir zaman bunu söylemekten çekinmemiştir, çekinmezler de. Fakat bu gerçek bizi, doğru mücadele yöntemini bulamamış olsalar da, tüm duygularımızla, ezen egemenlere karşı mücadelelerinde kendini feda etmekten çekinmeyen bu savaşıların yanında yer almaktan alıkoymaz. Bu eylemlere ahlaki ya da duygusal nedenlerle değil, içimizdeki nefreti ve amaçları bu eylemlerle karşılayamayacak olduğumuz için karşı çıkarız.

Kürt sorununa onursuz bir barış talebi ezen ulus komünistlerinin sloganı olamaz. Kürt halkı barış olmadığı için mücadeleye atıldı. Kürt halkına TSK'nin silahlarının gölgesinde barış önerenlere karşı biz Kürt halkının mücadele hakkını savunmalı, barış ya da savaş, ayrılma ya da birleşme talebini ezilen ulusa bırakmalıyız. Bir halk ayaklanıp mücadeleye girişmişken ona dur demek ancak pasifistlere, burjuva reformistlerine yaraşır. Komünistler ancak bu mücadelenin ilerletilmesini ve tutarlı hale getirilmesini savunur, bunun için mücadele ederler.

“Kürt Hareketi Öldü, Yaşasın Kürt Hareketi!”

Bugün Kürt halkına karşı esas sorumluluk yeni bir PKK hareketi yaratmak değildir. Oysa hem Kürt hareketi içinde hem de devrimci hareket içinde genel eğilim ya adını koymadan bunu yapmaya çalışmak ya da aynı çizgiyi takip ederek kuyrukçuluk yapmak yönündedir.

Gerek talepleri gerekse de bileşimi bakımından küçük burjuva niteliğe sahip bir ulusal hareket olarak PKK önderliği, bu özelliğiyle bağlantılı olarak toplumun geniş katmanlarını hareketin içine çekmiş ve sonrasında da her ulusal hareketin yaşayacağı sınıfsal dönüşümlerden geçmiş, hâlâ da geçmektedir. PKK hareketi Kürt halkının uyanışının simgesidir. Kendisine gelene kadar hep yerel, yalıtık kalmış Kürt mücadeleleri tarihinde merkezileşmeyi başarmış ilk örgüttür. Yıllarca ağır baskıya, insanlık dışı muamelelere maruz kalmış Kürt halkını uyandıran ve ezenlere karşı mücadeleye çeken PKK hareketi olmuştur. Diğer hepsi bir tarafa, bu hakkı bir kez daha teslim etmek gerekir.

Bugün çeyrek yüzyıllık bir mücadelenin ardından Kürt halkı mücadele etmenin nasıl bir duygu olduğunu biliyor, bu duygu iliklerine kadar işlemiş durumdadır. Troçki bir ulusun gelişmişlik seviyesi olarak kadınların konumunun şaşmaz bir kıstas olduğunu söylemişti. Kürt kadınları için bu kıstas gerek nesnel gerekse de öznel bakımdan sonuna kadar geçerlidir.

Nesnel bakımdan, Kürt kadınları bölgenin ekonomik-kültürel geri kalmışlığının sancısını katmerli bir şekilde yaşamakta, hem bir emekçi hem bir Kürt hem de bir kadın olarak ezilmektedir. Kapitalizme uyarlanmış (ya da başka bir tabirle, kapitalist üretim ilişkilerinin parçası olan) kapitalizm-öncesi değerlerin ve yapıların tahakkümü, dini gericiliğin baskısı vs., en çok Kürt kadınlarını vurmaktadır.

Fakat öznel göstergeye baktığımızda durum bambaşkadır. Kürt siyasal hareketi Kürt kadınının özgürleşmesinin yolunu açmış, özgürlük yolunun mücadeleden geçtiğini göstermiştir. Kürt kadınları genç yaşlı demeden sokaklara iniyor, dağa çıkıp başkaldırıyor, devlet terörüne karşı kararlılıkla direniyorlar. Özgürlük mücadeleyle gelir! Bunu anlamının en iyi yolu, Kürt kadınlarını, deyim yerindeyse, tam karşıtları olan Kemalist burjuva kadınlarla karşılaştırmaktır. Mücadele etmenin tadına varmış, gözlerinden kararlılık, fedakârlık ve inanç akan Kürt kadınları ile mesela tek renk, tek model saçları ve “başarılı erkeğin arkasındaki kadın” tavırlarıyla “paşa”ların eşleri ya da genel olarak “modern Türk kadını” profili arasındaki karşıtlık bu mücadelenin Kürt halkı açısından yarattığı dönüşümü açıklar mahiyettedir.

Ne var ki her ulusal hareket gibi PKK hareketi de büyüyerek kendi doğal sınırlarına ulaşmıştır. Yukarıda da değinildiği üzere, hareketin büyümesi ve hedeflerine yaklaşması oranında içindeki farklı sesler, yani farklı sınıfsal çıkarlar kendisini ifade etmeye başlamış, bu temelde bir ayrışma, bir dağınıklık baş göstermiştir. Bu bölünmenin henüz tümüyle gerçekleştiğini söylemek zor. Ne var ki “Kürt sorunu” derken farklı farklı şeyler anlayan kesimlerin artık birbiriyle yarışır hale geldiğini görmemek, PKK’nin sınıfsal rota değiştirdiğini söylemek kadar yanlıştır. Bu temelde tabandaki Kürt emekçileri ve militan gençler arasında, kendi yaşadıkları “Kürt sorunu”yla çelişen bir “Kürt sorunu”na sahip kesimlere karşı belli bir güvensizliğin ve kızgınlığın oluştuğunu görmek mümkündür. “Reel politika” adına da yapılıyor olsa, birlikte yaşamının eski Türk kaidelerine göre ve Kemalist cumhuriyet altında (ama hafiften değiştirilmiş biçimde) gerçekleşmesi yönünde atılacak her türlü adıma duyulan haklı bir öfke var. Tepe noktasına ulaştığı 1990’lı yıllardan sonra böyle bir ayrışmanın gerçekleşeceği Marksistler açısından bir kapalı kutu değildi. Fakat yukarıda da belirtildiği üzere o dönemin mücadele yöntemleri yalnızca PKK’nin iç dinamikleriyle bağlantılı olmayan bir dönüşüm yaşadı.

Bugün TC burjuvazisi bile meseleyi yalnızca parlamentoyla ya da silahlı mücadeleyle (operasyonlarla) sınırlamayıp, araya sivil toplum kuruluşlarını, medyayı, birçok siyasi dalavereyi, hattâ mahalle çalışmalarını sokarken, Kürt hareketinin mücadele seçeneklerini kısıtlaması tamamen yanlıştır. Türk burjuvazisinin şimdiki gözdesi AKP, AB’ci burjuvazinin telkinleriyle, Kürt hareketinin tabanını kendisine çekmeye çalışıyor ve son iki seçim sonuçlarının gösterdiği üzere, bu noktada belli bir başarı elde ettiği de açıktır. Türk burjuvazisi bile böyle bir muhasebe yaparken bugün geçmişe nazaran daha olumsuz bir konumda olan Kürt hareketinin köklü bir muhasebe yapmaması Kürt halkının zararınadır.

Bugün AB sürecine bel bağlayarak, Marksist analizin yalnızca tek bir yanını alıp, “bu sorunun zaten demokrasi çerçevesinde çözülmesi mümkündür, AB sermayesi bunun yüzeysel çözümünden yana” diyerek Kürt sorununun yukarıdan ve tedrici bir şekilde hal yoluna gireceğini düşünmek kadercilikten başka bir şey değildir. Tepeden inmeçi lütufların malum niteliği bir tarafa, Kürt hareketi halk tabanını kaybettiği oranda bunlara da sahip olamayacak ve süreç içinde elindekileri de yitirecektir. Kürt hareketi ancak bu tabana sahip olduğu müddetçe bir muhatap (adı resmen konsun ya da konmasın, PKK bu sorunun muhatabıdır) olarak alınacaktır. Tüm bu çerçevede “Ne yapmalı?” sorusu hiç olmadığı kadar önemlidir.

Öncelikle altını tekrardan çizmekte yarar var, UKKTH koşullara göre değişecek bir ilke değildir. Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkı şu ya da bu nedenden ötürü kaybolmaz. Fakat bu hakkın nasıl gerçekliğe bürüneceği ya da bürünüp bürünemeyeceği koşulların incelenmesi, adeta didik didik edilmesiyle mümkündür. Yani Kürt hareketini Türk burjuvazisine karşı kayıtsız şartsız desteklememiz, bu hareket için kendi düşüncelerimizi yutacağımız anlamına gelmez. Ezen ulusa karşı bağımsızlık mücadelesi veren bir halkı ezen ulusa karşı şartlar koymaksızın savunmak kadar, emperyalizm çağında gerçek huzurun bu temelde gelmeyeceğini söylemek de boynumuzun borcudur.

Ulusal hareketler sosyalist olmuyorlar ya da burjuva kamplardan biriyle ittifaka yöneliyorlar diye meşruiyetlerini kaybetmezler. Herhangi bir ulusal hareketi desteklememiz için sosyalist olması gerekmez. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, ezilen ulusun istediği rotayı kendisinin seçmesi anlamına gelir. Fakat seçtiği ittifakın içinde biz yer alır mıyız, ya da somut bir ittifak bir kenara o harekete destek verir miyiz, bunlar ayrı bir konu başlığıdır, zira bu destek somut koşullara bağlıdır. Örneğin bölünmüş bir devlete sahip olan ve İngiliz burjuvazisinin esaretini tamamen söküp atamamış İrlanda halkının kendi kaderini tayin hakkını, tıpkı diğer halkların hakkını savunduğumuz gibi, sonuna kadar savunuyoruz. Fakat yaklaşık 90 yıllık ayrı (ve parçalı) İrlanda devleti deneyimi dikkate alındığında, ezilen İrlanda halkının kendi kaderini tayin hakkını tanımakla birlikte, çözümün Britanya'nın sosyalist temellerde birliğinden geçtiğini söylüyoruz, birleşik bir İrlanda devleti kurulmasından değil ve propagandamızın temeline bunu koyuyoruz. Soruna sınıfsal açıdan yaklaşmak esastır.

Bugün Kürt hareketi içindeki örgütlerin birçoğunun PKK çizgisinden sınıfsal bir farkı ve dolayısıyla kitleler nezdinde çekiciliği yoktur. Aynı sınıfsal çizgiyi takip eden örgütler söz konusu olduğunda kitleler, son kertede, güçlü ve büyük olanı tercih ederler. PKK güçlü bir örgüt olarak Kürt hareketi içinde bir çekim merkezi olmuştur. Bu çerçevede diğer bütün gruplar da varlığını PKK'yi dikkate alarak şekillendirme ihtiyacı duymaktadır. Fakat bu etkilenmenin, PKK'nin izlediği yoldan farklı bir yöne gitmeye teşvik ettiği söylenemez. Oysa "Atatürk kültür milliyetçiliği" türünden politikaların, Türk burjuva devletini ve orduyu demokrat bir kuvvet olarak göstermeye kadar varan uzlaşma çabalarının çıkışsızlığı da görüldükten sonra "siyasi çözüm" lafının gerçekten hayata geçirilmesi, yani devrimci sınıf siyaseti yapılması şarttır. Yeni dönemdeki Kürt hareketi burjuva-demokratik kapsamda olamaz, bu çerçeveye sınırlanabilir. Mevcut tıkanmışlık şu ya da bu eylem türünün yanlışlığından ziyade, daha genel bir değişim ihtiyacına işaret ediyor.

Öncelikle, sınıfsal çizgisi bir tarafa, PKK (ya da DTP) burjuva-demokratik siyaset alanında bile gücü oranında yer almıyor. Bir bütün olarak Türkiye'deki siyaset sahnesine baktığımızda, Kürt hareketi kadar güce sahip başka bir yapı olmadığı gibi, bütün sol hareketin gücünü bile tek başına Kürt hareketiyle kıyaslamak mümkündür. Bir ulusal hareket olması nedeniyle belki bunu "doğal" karşılayabiliriz, fakat mesele gerek örgütlü gerek sempatican düzeyinde bu denli insanı arkasına alan Kürt hareketinin siyasi arenada yeterince ağırlığını hissettiremiyor olmasıdır. Örgütün Türkiye'de siyaset yapma ya da "Türkiye partisi" olma kararına karşın, bunun gerçekleştirildiği söylenemez. Özellikle de İstanbul'da bu tabanın önemli bir çoğunluğunu militan öğrenciler, işçi ya da işsiz gençler oluşturuyor. Buna rağmen söz konusu potansiyelden hiçbir şekilde yararlanılamıyor.

Seçimlere bakalım. Elbette Bolşevik anlayış açısından seçimler hiçbir zaman gerçek bir kıstas olarak alınmaz, fakat bir gerçeği yansıttığı da reddedilemez. Bu durum özellikle de ulusal hareketler için geçerlidir, zira yıllarca kendilerini demokratik yollarla ifade etme olanağı bulamayan Kürt kitlelerin kendi partilerine ve adaylarına göstereceği ilgi, burjuva demokrasinin sahteliğini yıllardır deneye deneye sindirmiş bir toplumda olduğundan farklı olacaktır. Son seçimlere [2007 genel seçimleri] baktığımızda, Kürt illerindeki genel düşüşü bir kenara bıraksak bile, DTP'nin İstanbul'da sayıları 2-3 milyonu bulan ve ezici çoğunluğu da düzenden fazlasıyla rahatsız olan kesimleri kucaklamak bir tarafa, onların sadece küçük bir kesiminin desteğini kazandığı ortaya çıkıyor. Yalnızca son seçimde değil, belediye seçimlerinde de bir düşüş olduğu ve bu seçimlerde oyların "boşa gitme" olasılığının da gerekçe gösterilemeyeceği düşünülürse, bunun bir istisna olmadığını, genel bir eğilimi yansıttığını söylemek mümkündür.

Bir ulusal hareketin ya da iş oraya geldiyse, herhangi bir kitle hareketinin elbette tüm kitleyi kucaklamak gibi bir zorunluluğu yoktur, dahası bu mümkün de değildir. Fakat sorun bundan çok, politikasızlıktan kaynaklanıyor. Kürt halkının dertlerini dil sorununa ya da kimlik sorununa indirgemek, tek başına barış ya da özgürlükten bahsetmek, ya da talepler listesinin görünür kısımlarına yalnızca bunları yazmak *sıkıntının* ve mevcut tıkanmışlığın esas nedenidir.

Şurası çok açık ki, dil ve kimlik sorunu Kürt işçi ve emekçilerinin en yakıcı ve en önemli sorunlarından biridir, belki de en önemlisidir. Evet, dil, kimlik vb. sorunlar demokratik talepler olarak en önde olmalıdır, fakat dili kullanmak için bedene de ihtiyaç vardır. İstanbul'da ezici çoğunluğu çok kötü koşullar altında yaşayan, yerinden yurdundan edilmiş olmanın dışında, geldiği yeni topraklarda da huzur yüzü görmemiş, en kötü, en güvencesiz ve en ağır işlerde çalıştırılan, Kürt oldukları ve bir defa "adları çıktığı" için çıtlarını çıkaramayacaklarına güvenerek günbegün hakları gasp edilen, ayrımcılığa maruz kalan, aşağılanan Kürt emekçi kitlelerin dil ve kimlik kadar, ekmek, barınma, sağlık, ulaşım, işsizlik sorunları da vardır ve bunlar da en az diğerleri kadar yakıcıdır. Kürt işçi ve emekçileri açısından bu temelde yaşanan zorluklar "Kürt sorunu" nun ayrılmaz bir parçasıdır.

Nasıl ulusal sorun sosyalizme ertelenemezse, yaşam standartlarının yükseltilmesi ve iyileştirilmesi de sosyalizme (ulusal sorunun çözümünden sonra) ertelenemez. Dolayısıyla bu mücadele de bir o kadar acildir.

Bu sorunlar Kürt emekçilerinin yeni evlerinde olduğu gibi önceki evlerinde de yaşadıkları sorunlar olduğundan, benzer bir durum Kürt illerindeki kitleler için de geçerlidir. Kapitalizmin bölgedeki gelişimi ve tehcirler sonucu kent nüfusu artmış, fakat kentlerde de benzer sorunlar baş göstermiştir. Öncesinde ezici çoğunluğunu köylülerin oluşturduğu bu bölgede artık böyle bir üstünlükten bahsetmek güçtür. Sağlıksız bir gelişimden ve kentlerin köyleştiğinden bahsetmek mümkünse de, neticede kapitalist kentleşme her yerde kendine özgü çarpıklıklarla ilerlemektedir. Bu sürecin geri dönüşü yoktur. Bugün değişen rakamlar zikredilmekle birlikte, Kürt nüfusun yarısı kentlerde yaşamaktadır. Bu nedenle Kürt kitlelerinin sorunları ve talepleri de "kentleşmiştir." Örneğin Diyarbakır özelinde işsizlik en büyük, en yakıcı sorunların başında gelmektedir.

Elbette bu dönüşümün başka bir ayağı daha var. Bugün bazı Kürtler artık eski Kürtler değildir. Türkiye'nin AB'ye uyum yasaları çerçevesinde uyguladığı reformlar yurtdışındaki Kürt burjuvalarını da harekete geçirmiştir. Burjuvazinin "Kürtlerin TÜSİAD'ı" adını taktığı ve genelde PKK'nin "taşeron-mafyatik" örgütlenmesi başlığı altında değerlendirilen KARSAZ (Kürt İşadamları Derneği) özellikle de 1999 sonrası dönemin en sembolik ifadelerinden biridir. 2000 yılında sınırlı sayıda işadamlarının kurduğu KARSAZ üç yıla kalmadan üye sayısını 330'a çıkarmış, bir yıl sonra Kürt markaları oluşturmuş ve Türkiye pazarına girmiştir. *Sabah* gazetesinin bir haberinde şunlar yazmaktadır: "KARSAZ Yönetim Kurulu Başkanı Bahar Çoban, 'Üye işadamlarının yaklaşık yüzde 80'i Türkiye vatandaşı, ancak çoğu Avrupa'da yaşıyor' diyor. Çoban, işadamlarının Türkiye'de yatırımlarını artırmak istediklerini, ancak Türkiye'nin Kürt sermayesi için yeterli istikrara ve demokrasiye sahip olmadığını öne sürüyor. Çoban, 'Türkiye'nin AB'ye girişiyle birlikte işadamlarımızın Türkiye'ye geleceklerinden eminiz' diye konuşuyor." (23 Nisan 2004)

Yani ortada yalnızca Halis Toprak gibi "kimliğine yabancılaşmış" burjuvalar yoktur. Sermayenin önündeki engeller kalktığı müddetçe "kimliğine yabancılaşan"- "yabancılaşmayan" ayrımı da iyiden iyiye ortadan kalkacaktır. Burjuvazi açısından ulusal kimlik, sermayesini kullanabilme noktasında bir anlam ifade eder ve işine geldiğinde dün bıraktığını bugün tekrardan sahiplenebilir ya da bugün sahiplendiğini yarın terk edebilir. Çok-uluslu sermayelerin egemen olduğu emperyalizm çağında bu daha da geçerlidir. Türkiye burjuvazisinin AB sürecinin hızlandığı yeni yüzyıla birlikte özellikle de teşvik kapsamındaki Kürt illerine yoğun bir sermaye yatırımı yapılmaktadır. Böylece burjuvaların biti kanlanırken işçiler düşük ücretli, dizginsiz sömürülü, sendikası ve güvencesiz işlerde çalıştırılmakta, seslerini çıkardıklarında devasa işsizler ordusu işaret edilerek susturulmaktadır.

PKK'nin ve silahlı eylemlerin devam ettiği bir ortamda, patronlar için dik başlı işçileri tehdit ederek susturmak çok kolay olabiliyor. Herkesin Kürt sorunu aynı değildir. Bir yanda örneğin bu yazı yazılırken uzunca bir süredir grevde olan Diyarbakır'daki Akyıl Tekstil işçileri, diğer yanda Türk burjuvalarına yanaşarak ortak mücadele etmeye çalışan Kürt burjuvaları. Akyıl Holding'in (ve diğerlerinin) Türk burjuvalarıyla ortak girişimlerini ve TÜSİAD üyeliğini "ulusal davayı satan bir Kürt daha" şeklinde görmek yerine, burjuvazinin kendi mücadelesini ortaklaştırması olarak görmek ve kendi sınıfsal çıkarlarımıza uygun, yani işçi ve emekçilerin yararına acil dersler çıkarmamız gerekiyor.

Ne var ki DTP'nin mevcut politikalarında bunların hiçbiri gerekli ilgiyi görmüyor. Yaşanan oy kaybının, desteğin görece azalmış olmasının nedenleri buralarda aranmıyor. Kürt tabanında da zaman zaman yankı bulduğu gibi, "AKP'nin kömür, erzak verdiğini, rüşvet yedirdiğini vs." gerekçe göstermek hafifliktir, Kürt halkıyla alay etmektir. Kürt halkı Türk burjuvazisinin mezalimine karşı yıllardır yürüttüğü mücadeleyle, asla satın alınamayacağını, davasını bırakmayacağını göstermiştir. Yok, eğer davası "ekmek"se, o halde Kürt halkının desteğini alan ya da arayan bir önderlik, programına eklemek sorununu da koymalı, bunu yalnızca seçim dönemiyle sınırlamamalı, burjuva partilerinden farklı olarak çalışmasını bunun üzerine kurmalıdır.

Fakat DTP'den bu konuyla ilgili tabanı tatmin edecek dişe dokunur bir açıklama gelmiyor. Türk burjuvazisinin uyguladığı baskılar Kürt önderliğinin yanlışlarının üstünü örtmemelidir. Oysa DTP (ya da selefleri) ilk günden beri yanlışları ve başarısızlıkları açıklamakta esas gerekçe olarak kendisine fırsat verilmemesini, TC'nin uyguladığı baskıları göstermektedir. Oysa aynı mantıkla PKK hareketi ne doğabilirdi ne de bugüne gelebilirdi. Elbette uygulanan baskıların, eşitsizliklerin, haksızlıkların rolü inkâr edilemez. Fakat bunlar zaten Kürt sorunu var olduğu müddetçe ortadan kalkması mümkün olmayan ve dolayısıyla önderliğe soyunan bir partinin baştan göze alması gereken koşullardır. Nitekim Kürt halkı da bu mücadeleye hapishaneleri, işkenceleri, ölümleri göze alarak girmektedir. Bu bağlamda Kürt halkının acı eşliğinin yükseldiği yadsınamaz bir gerçektir.

Ne var ki meselenin özünde önderliğin ilk baştan beri çıkış yolu olarak gösterdiği politikalar yatmaktadır. "Atatürk kültür milliyetçiliği", "ekolojik devlet", "ulus-devlet aşıldı", "belediyelere yüklenmek lazım", parlamenter-demokratik yollarla çözüm gibi, pek çoğu birbiriyle çelişen sayısız alternatif, bunları kabul eden ya da deneyip gören Kürt halkının güvenini sarsmış, sarsmaktadır. Kürt illerindeki çoğunluğun, İstanbul'daki 3 milyon Kürt'ün neden Kürt hareketine uzak durduğunu açıklamak için, hatayı kendi siyasetinin dışında arayan, kendi yanlışlarını düşmanın gücüyle örtmeye çalışan bir hareket kendi sonunu hazırlar. Kürt halkının sorunları aynı kaldığı müddetçe "yepyeni", "daha önce bulunmamış" formüller aramak beyhudedir. Ama ne yazık ki DTP önderliği bunu göremiyor ve önümüzdeki seçimlerde daha da sağa kayacağına sinyallerini veriyor.

Komünistlerin silahlı mücadeleye karşı olmadıklarını, ezilen bir ulusa elindeki bütün silahlarla mücadele etmesini söylemek varken silah bırakmasını istemeyeceğini söyledikten sonra, mücadeleyi neredeyse tek başına buna endekslemenin yanlış olduğunu da söylemek gerekir. Parlamenter mücadeleye bel bağlamak kadar mücadelenin ana eksenine "devrimci terör" eylemlerini koymak da yanlıştır. Hiçbir silah siyasi zorun yerini tutamaz. Siyasal mücadelenin boşlanması kabul edilemez. Kürt hareketinin sınıf siyasetiyle dolduramadığı boşluk başka şeylerle dolmaktadır. Kürt illerinde son dönemde dini gericilik korkunç bir ilerleme kaydetmiştir. Birçok yazar Kürt illerinde kurulan dini derneklerin ve bunlara gösterilen rağbetin arttığına, onbinlerce kişinin katıldığı gerici-dinci eylemlere dikkat çekmektedir.

Türk burjuvazisinin Kürt halkına yönelttiği baskıların hiç dinmeden devam ediyor oluşu, "durup düşünecek vakit değil" yaklaşımına yol açmamalıdır. Aksine mevcut hareketin çeyrek yüzyılı devirdiği bir bağlamda *durmadan, bir yandan da düşünmenin* tam zamanıdır. Egemen sınıftan bağımsız olarak kendi ideolojisini oluşturmayan, kadrolarının ideolojik düzeyini ileriye çekmeye çalışmayan bir hareket kaçınılmaz olarak egemen burjuva ideolojisinden beslenir, dahası kitleyi de bu ideolojiden kurtaramaz. Türk burjuvazisine ve devletine karşı gerçek bir mücadele aynı zamanda

ideolojik bir mücadeleyi de gerektiriyor. Bu mücadele ancak doğru sınıfsal temellerde başarıya ulaşabilir.

Bu genel tespit ulusal hareketler ve özel olarak Kürt hareketi için de geçerlidir. Avrupa'daki işçi sınıfını militan mücadelelerden alıkoymak için tek başına devlet zorunun yeterli olmadığını, ideolojik kuşatmanın da zorunlu olduğunu uzun zaman önce görmüş olan emperyalist burjuvazi bu görevi çeşitli ideologları aracılığıyla yapmaktadır. İşçi sınıfının müthiş sömürsünden aldıkları paylarla düşünce üreten burjuva liberallerin oradaki işçi sınıfına hayrı dokunmamışken, kendisi de bu kesimlerden akıl alan Türk burjuvazisine meydan okuyan Kürt işçi ve emekçilerine hiç hayrı dokunmaz. Bugün çeşitli yollardan Chomsky, Wallerstein ve diğer liberal zevatin görüşleri Kürt hareketine sızmış durumdadır. Mesela âdemi merkezîyetçilik ve ulus-devlet konusundaki kafa karışıklıkları buradan kaynaklanıyor.

Ulus-devlet ve çeşitli derecelerde merkezîyetçilik kapitalizmin ayrılmaz bir parçasıyken *kapitalizm altında* bunların aşıldığı ya da aşılması gerektiği, yani aşılabileceği iddia ediliyor. Oysa ulus-devlet tarihsel olarak miadını doldurmuş olmasına karşın, kapitalizm altında ortadan kalkması mümkün değildir. Her ulus-devlet homojen olmamakla birlikte farklı sermaye gruplarının varlığını ve bunların asli pazar alanlarını ifade eder. Lenin'in de dediği gibi, meta üretiminin tam zaferi için burjuvazi yurtiçi pazarı ele geçirmek, aynı dili konuşan bir halkın yaşadığı bölgeleri siyasal bakımdan birleştirmek zorundaydı. Ulus-devlet bunun bir ifadesidir. Ulus-devletin burjuva toplum altında aşıldığını, ulus-devletsiz bir kapitalizmin olabileceğini söylemek, özel mülkiyetsiz bir kapitalizm olabileceğini söylemek kadar yanlıştır. Başka bir deyişle, kapitalizm altında ulus-devletin (keza özel mülkiyetin) aşıldığı ya da aşılabileceği düşüncesi ya bir çarpıtmayı ifade eder ya da ulus-devletlerden birinin diğerini yutma arzusunu! Bu görüşler esasen Kürt hareketinde ayrı bir devlet amacının somut koşullardan ötürü geri plana itildiği bir dönemde tedavüle sokulmuş olsa da, belli bir etkiye sahip olduğu yadsınamaz.

Benzer bir durum yerellere vurgu (âdemi merkezîyetçilik) konusunda da karşımıza çıkıyor. Elbette elde edilen her reformun, elde edilen her mevzinin uygulanan baskıyı hafifletmesi, hiç olmadı Kürt halkının rahat bir nefes almasını sağlaması bakımından büyük değeri vardır, fakat “belediyelere yüklenme” stratejisi de bekleneni vermemiş, hattâ yeni egemenler türetmiştir.

Başarısızlık nedenlerini başka yerde aramaya gerek yok: Bu önlemlerin hiçbiri Kürt işçi ve emekçilerinin içinde bulunduğu ağır çalışma koşullarını düzeltmez, kronik işsizlik sorununa çare olamaz, toprak sorununu çözemez, hele hele baskıları hiç sonlandıramaz. Aksine yerellere inisiyatif verilmesi, katı merkezî emir-komutadan “kurtulma” çabaları neoliberalleşen burjuvazinin sömürü oranlarını artırmak için gündemine aldığı yapısal stratejilerdir. Sonuçta, bölgedeki büyük altyapı dönüşümlerinin altından belediye bütçeleriyle kalkılamaz.

Bu çözüm yollarının hepsi zamanında ortaya atılıp çok geçmeden rafa kaldırılırsa da, kitleler açısından aynı şekilde gelip geçmemekte, kafa karışıklığı üretmektedir. Bugün, sorunlara kalıcı çözüm sağlayacak bir programa ihtiyaç var. Belirtildiği üzere, Kürt halkının ulusal sorunu kadar işsizlik, barınma, sağlık, ulaşım, beslenme vs. sorunları da yakıcıdır. Bu şekilde değerlendirdiğimizde sorunun yalnızca Kürt sorunu olmadığı, aynı zamanda “Türk” sorunu da olduğu açığa çıkar. Özel olarak Kürt sorunu için verilen mücadeleleri biraz olsun küçümsemeden, bunların önemini arka plana itmeden, “Türkiye partisi” olmanın anlamını burada aramak gerekir. Bu denli militan bir tabana sahip Kürt hareketinin Kürt halkıyla kurduğu bağlarla sınırlı kalmayıp, toplumun daha geniş kesimlerine uzanması bu taleplerin sahiplenilmesinden geçiyor.

Nitekim aynı kaygıların bir uzantısı olarak, en son kongrede sosyalizm pankartı açan Kürt gençlik hareketine dikkat çekebiliriz. Burjuva çözüm yolları tıkandığından, güçlü ve sağlam bir çekirdeğin kararlı tutumuyla hareketin içinde daha da büyük bir kesim sosyalist fikirlere çekilmeye başlayacaktır. Kürt işçi ve emekçilerinin Türk işçi ve emekçileriyle (ve elbette diğerleriyle) ortak mücadelesinin önünde hiçbir engel yoktur. İki kesimin birçok ortak sorunu varken bunu kullanmamak affedilemez bir

yanlıştır. Türk işçi ve emekçilerini bu ortak program temelinde Kürt sorununu sahiplenmeye çağırarak mevcut yalıtılmışlığı kırmanın yegâne yolu ve sorunun tek kalıcı çözüm şeklidir.

Zaten sorun bu şekilde genelleştirilmediği oranda, başka bir açıdan, yani olumsuz anlamda genelleşmektedir. Şöyle ki, bugün Kürt hareketine yönelteceğimiz daha büyük bir “suçlama” vardır. Hareketin potansiyel dinamikleri bu denli görmezden gelinip kısıtlandığı oranda, Kürt mücadelesini burjuva-demokratik çerçeveye sınırlamayıp, toplumsal bir kurtuluş mücadelesine çevirmek isteyen sayısız Kürt genci, Türkiye’de kraldan çok kralcılıkla Kürt milliyetçiliği yapan sözde “komünist” örgütlerin saflarını doldurmaktadır. Çok kaba bir gözlemlerle bile görüleceği üzere, bu örgütlerin saflarını çoğunlukla Kürt gençleri oluşturmaktadır. Kürt hareketi bunun günahını Stalinist-milliyetçi yozlaşmadan ziyade başka yerde, yine kendisinde aramalıdır. Siyaset sahnesinde Kürt kuyrukçularından, hareketin dağılmasıyla yerini almak, kalan parçaları toplamak için yarışanlardan geçilmiyor. Kürt sorunu için mücadele etmek isteyen, Kürt sorununun çözümüne en az diğerleri kadar önem veren Kürt gençleri de bu safları doldurmakta ve böylece saçma sapan zeminlerde –Türk milliyetçiliğiyle Kürt milliyetçiliğinin eşi az bulunur bir maharetle birleştirilip sosyalizm sosuna bulandığı ve sosyalizm adının kirletildiği yapılarda– harcanmakta, mücadeleye olan bağlılıkları köreltilmektedir.

Yani siyaset yapmayan, işçi ve emekçilerin genel taleplerini dillendirmeyen Kürt hareketi bunun bedelini ağır ödemektedir. Darbe hem sağdan hem soldan geliyor: Tercihini burjuva düzenden ya da liberal yoldan kullanan kesimlerin büyük çoğunluğu bugün bu role soyunan AKP’ye ve liberal görünümlü AB’ci burjuvaziye kaptırılırken, düzenle sorunu olan, devrimci niyetlere sahip militanların da yine azımsanmayacak bir bölümü sözde komünist, milliyetçi örgütlere girmektedir. Keza bir bu kadarı da harekete olan derin sempatisini korumakla birlikte eylemsizlik, pasiflik çukurundan çıkamamaktadır.

Bugün Kürt halkına şirin gözükeceğim diye gerçekleri eğip bükme kabul edilemez. Kendine hayrı olmayan kapitalizmin Kürt halkına hiçbir hayrı dokunamaz! Bugün Kürt halkının sorunları dil ve kimlikle sınırlı değildir. Ne bunlarla sınırlı bir siyaset ne birtakım demokratik kırıntılar ne de sözde “terör” operasyonları meseleyi çözebilir. En büyük yanılsama PKK hareketinin sonlanmasıyla Kürt sorununun biteceğinin düşünülmesidir. Gerek bölgedeki gerekse de bölge dışına sürülmüş Kürtlerin yaşadığı sorunlar şu ya da bu önderliğin sahip çıkmasıyla ilintili olmaktan çıkmıştır. Büyük mücadelelere hazırlanmak gerekiyor. Ezilen Kürt halkının mücadelesi yeniden yükselecektir. Fakat hareketin yeniden doğuşu eskinin basit ya da ileri düzeyde bir tekrarı olamaz. Kürt hareketinin yeniden doğuşu Kürt ve Türk işçilerinin ortak mücadelesiyle gerçekleşecek. O zaman “Kürt hareketi öldü, yaşasın Kürt hareketi!” sözü de gerçek anlamına kavuşacaktır.

Kürt Halkı Yeni Dönemde Müttefiklerini Nereden Seçecek?

Ne zamandır tekrarlandığından kulağa tırmalayıcı gelse de hakikat değerinden zerrece bir şey kaybetmeyen şu sözlerle başlayalım: ABD emperyalizmine güvenme! Fakat aynı şekilde, diğer emperyalist güçlere, demokrat geçinen AB emperyalizmine de güvenme!

Tarih boyunca, egemen güçler arasındaki ilişki manevi değerlere göre değil, güce göre belirlenmiştir. Bu ilke emperyalistler arasındaki mücadele için de geçerlidir. Emperyalist güçler göz diktikleri her bölge üzerinde hakkın kendilerinde olduğunu iddia etmiş ve bu “hak” mücadelesinde de son sözü her zaman savaşlar söylemiştir. Marx’ın *Kapital*’de belirttiği üzere, “eşit haklar arasında son sözü her zaman güç söyler” (s. 232). Bunun bilinciyle görece daha güçsüz olan kuvvetler diplomatik yollara, barış savunuculuğuna soyunurlar.

Örneğin Almanya’yı ele alalım. Yakın dönemdeki Irak Savaşı’nda Fransa ile birlikte bölgedeki mevcut çıkarlarının zarar görmesini istemeyen iki emperyalist devlet olarak sözde barış yanlısı bir tutum alarak, savaşa karşı çıktılar. İran ve Irak’taki petrol yatırımları ve dahası uluslararası emperyalist hiyerarşide ABD’ye nazaran güçsüz konumları onları siyaset sanatını hitabet ve diplomasi

alanında yürütmeye itti. Tarihin ironisi bu ya, aynı Almanya (ve onunla birlikte İtalya) İkinci Dünya Savaşı öncesi Avrupa'da bunun tam tersi bir tutum almıştı. Burjuva tarihçiler bunu son kertede başlarında iki faşist manyağın bulunmasıyla açıklıyorlar. Oysa bu yaklaşım o iki manyağı başa geçiren koşulları gözden kaçırmaktadır. Ulusal pazarını geç denetim altına aldığından emperyalist paylaşıma da geç katılan Almanya zaman içinde güçlenmiş, sermaye birikimi bakımından İngiltere ve Fransa'yı geride bırakmış, fakat bu durum sömürge ve nüfuz alanları hanesine aynı oranda yansımamıştı. Yani elindeki sermayeyi yeni alanlarda kullanamıyor oluşu Alman devletini saldırgan, savaş yanlısı yapmıştı. İlk kapitalistleşen ama artık sermaye birikimi bakımından gerilerde kalmış İngiltere ve Fransa ise, o anki güçleriyle kıyaslandığında sömürgeleri ve nüfuz alanları fazla olduğundan "barış yanlısı", statükocu bir politika izlemişti. Bu nedenle söz konusu iki devlet "demokrat" şalına bürünmüştü. Stalin ise müttefik arayışı içinde, dünyayı demokrat güçler ve faşistler şeklinde iki yapay kampa bölerek işçi sınıfını da bu emperyalist oyuna alet etmişti.

Bugün aynı durum AB devletleri için geçerlidir. AB'nin kendisi zaten ABD'yi dengelemek için kurulmuş bir ekonomik birlikteliktir. AB ülkelerinin birleştiklerinde bile ABD ile askeri açıdan boy ölçüşmeleri mümkün değildir. ABD'nin askeri bütçesi kendisinden sonra gelen yirmi ülkenin toplamından daha fazladır. AB'nin demokrasi savunusunun anahtarı da zaten burada saklıdır.

ABD'nin (ABD burjuvazisinin) niteliği zaten büyük oranda biliniyor. Son savaşta Irak Kürtleriyle içli dışlı olması buna dair soru işaretleri yaratmış olabilir. ABD'nin Türkiye'deki Kürtlerle ya da PKK'yle de böyle bir yakınlaşma içine girebileceği düşünülebilir. Buna dair tek bir şey söylemek gerek: ABD her kritik dönemde Kürtlerin değil, Türk devletinin yanında olacaktır, Türkiye'deki egemen sınıf her zaman ABD burjuvazisinin sadık bir müttefiki olmuştur ve ABD'nin bölgedeki uzun vadeli planları da dikkate alındığında son tahlilde tercihini mutlaka TC'den yana kullanacaktır, Kürtlerden yana değil.

Nitekim ABD emperyalizmi bu zamana kadar her kritik olayda bunu göstermiştir. Örneğin Öcalan'ın yakalanma sürecinde ABD etkin bir rol oynamıştı. Bugünkü operasyonlarda bu etkinlik daha da ilerlemiş durumda. ABD'nin PKK konusunda Türkiye ile bilgi paylaştığı, hattâ nokta istihbaratı verdiği ve dahası Kuzey Irak'taki hava sahasını ilk kez Türk savaş uçaklarına açtığı söyleniyor. Nitekim Türkiye'nin ABD'nin onayı olmadan böyle bir harekâta kalkışamayacağı açıktır. Dolayısıyla ABD burjuvazisi Kürt halkı için hiçbir zaman güvenilir bir müttefik olamaz.

Fakat aynısı Avrupa Birliği için de geçerlidir. Demokrasi konusunda başı kimseye bırakmayan AB, operasyonlar sırasında bahsetmeye değer tek bir adım atmadı. Aksine AB'nin genişlemeden sorumlu üyesi Olli Rehn, sözcüsü aracılığıyla, "Türkiye'nin vatandaşlarını koruma ihtiyacını anlıyoruz" şeklinde yavan bir açıklama yaptı. AB'nin kendisi iç çatışmalarla malûldür. Kürt sorunu, bu çatışmalar bağlamında, Türkiye'yle olan pazarlıkların kendi bildiği çizgide devam etmesini isteyen kesimlerin elindeki bir kozdur. Demokrasi aşkı değil, maddi çıkarlar söz konusudur.

Aslında bunlar büyük bir kesimin zaten kabul ettiği ama "pratik politikanın gerekleri" nedeniyle bilip de bilmezlikten geldiği doğrular. Ne de olsa "Yeni Dünya Düzeni" ile birlikte daha da pazarlanan egemen burjuva felsefesi bizi bütün doğruları sorgulamaya teşvik ediyor. En bilinen doğruları bile sorgulamak gerektiğini, hiçbir düşüncenin peşinden koşmamak gerektiğini, *artık* her şeyin değişip karşısına dönüştüğünü vaaz eden bu sahte diyalektik görüşün en büyük sorunu nesnel değil, öznel diyalektikçi, yani sofist olmasıdır. Bu sinsî düşünce bizi Amerikan emperyalizmini değerlendirirken Amerika'nın hegemon gücünün bir ifadesi olan Amerikan pragmatizminden yararlanmaya teşvik ediyor. Oysa devrimci düşünce bilinen doğruları sürekli olarak gerçeklikle karşılaştırmayı, yeni durumun gerektirdiği değişiklikleri yapmayı, ama neticede doğrularımıza sıkı sıkıya tutunmayı ve bu uğurda kavga vermeyi gerektirir. Yani bilinen doğruları unutmadan bunlar temelinde yeni doğrulara uzanmak gerekiyor.

Nitekim Irak Kürtlerinin başındaki Talabani ve Barzani söz konusu olduğunda, yılların getirdiği çekişmelere ve çatışmalara rağmen bir istisna görülmektedir. Talabani ve Barzani'nin "ne de olsa Kürt

olması”, PKK’nin silahlı eylemlerinin Irak’taki Kürt oluşumuna paralel olarak yeniden canlanmış olması eski defterleri kapatmış gibi görünüyor (ya da görünüyordu). Oysa Irak’taki Kürtler ayrı, Talabani ve Barzani ayrıdır. Egemen sınıfın temsilcisi bu iki lider bölgede korudukları ve devam ettirdikleri değerler bakımından “kendi” halklarına düşman oldukları gibi, bağımsız bir rol oynama gücünden de yoksundurlar. Tıpkı Öcalan’ın yakalanma sürecinde olduğu gibi bu kritik anda da Kürt halkını dizginleme amaçlı açıklamalar dışında herhangi bir adım atmadılar, atamadılar. Gerek Barzani gerekse de Talabani kendi yaşadıkları bölgedeki Kürtlerin (ve diğer halkların) sorunlarını çözmekten acizdir, Kürt halkının kurtuluşu gibi bir dertleri yoktur. Bölgedeki Kürt halkının bugün belki de her şeyden önce çağdışı aşiret sisteminden, dini baskılardan kurtulmaya ihtiyacı var. Oysa bu kesimler bunu gerçekleştirme kapasitesinden yoksundur.

Son operasyonlarda Irak’taki Kürt devlet adamları göstermelik açıklamalarla günü kurtarmaya çalıştılar; bu gelişmeler konusunda derin bir kaygı duymadıkları açıktır. “Biz işimize bakalım” mantığıyla meseleye yaklaşan Talabani ve Barzani, Türkiye’deki Kürtlere kayıtsız destek vermeyeceklerini ya da veremeyeceklerini, asla güvenilir bir müttefik olmadıklarını kesin bir şekilde göstermiş oldular. Tıpkı Türkiye içindeki Kürt burjuvaları gibi, onlar da Kürt sorunu derken kendi bağımsız çıkarlarını öne çıkarmaktadırlar.

Kürt kapitalistlerine gelecek olursak, onlar açısından “Kürt sorunu” bölgedeki egemenlerin devlet kredilerinden ve diğer ayrıcalıklardan Türk sınıf kardeşlerine nazaran çok daha az yararlanabilmelerinde özetlenmektedir. Bölgenin ulusal gelirden düşük pay alması, pazarın genişleyememesi bu kesimlerin ulusal sorununun özünü oluşturur. Yukarıda belirtilenleri tekrarlamakta fayda var: Diğer şartlar uygun olduğu sürece yalnızca Kürt burjuvazisi açısından değil, bir bütün olarak burjuva sınıfı açısından merkezî-büyük devletler daha makuldür. Sermayenin işleyiş yasaları bunu emrederken, Kürt burjuvaları bundan muaf olamazlar. Yeni dönemde gittikçe haklar (ve fırsatlar) elde eden Kürt burjuvazisi belirsiz bir pazarda yarışmaktansa büyük Türkiye pazarını tercih edecektir, ayrı Kürt devleti bu noktada zararlıdır. Öncesinde pek çok haktan mahrum olan Kürt zenginleri Türk devletinden istikrarlı yardım gördükleri sürece mesele hallolmuştur. Kürt burjuvazisi – topraksahibi, tüccar, tefeci ya da sanayici– Türk burjuvazisine binbir bağla bağlıdır. Mevcut toprak ilişkilerindeki ağalık sisteminden beslenen Kürt yatırımcıları ve tüccarları bu ilişkilerin değişmesini istemiyor, yalnızca tipik bir burjuva gibi daha da güçlenmek istiyor. Kürt sorunu bu kapitalistler için böyle bir kozdur: Türk devletiyle çıkarları ters düştüğünde pazarlıkta elini güçlendirecek, toplumsal taban oluşturmasını sağlayacak bir “sorun”. Bu noktada, örneğin işçilerle devlet arasında ikili oynayarak yolunu bulan asalak sendika bürokratlarından farkları yoktur.

O halde, yalıtılan Kürt halkı yeni dönemde müttefiklerini nereden seçecek?

Ama belki de öncelikle “Kürt halkı bu işi tek başına başarabilir mi?” sorusunu sormak gerekiyor. Bu sorunun cevabı açıktır: Hayır, başaramaz! Elbette müttefikler ya da daha doğru bir tabirle mücadeleyi ortaklaştıracağı taze kuvvetler bulması şarttır. Bu ortak mücadele ise yalnızca işçi sınıfının ve diğer emekçilerin enternasyonalist mücadelesi olabilir.

İşçi sınıfı mücadelesi içinde aynı kökenden gelen farklı kesimlerin bulunması hareketi bölmez ya da güçsüzleştirmez, aksine esas gücünü buradan alır. İşçi sınıfı her sınıf gibi heterojendir, topak, yekpare bir bütün değildir. İçinde farklı gruplar olmakla beraber, hepsinin ortak özelliği ücretli kölelik düzeninin doğrudan mağduru, esiri olmalarıdır. Ne erkek işçilerle kadın işçilerin bütün sorunları ortaktır, ne dindar işçilerle dindar olmayanların, ne türbanlı işçilerle türbansızların, ne topraksız köylülerle sanayi işçilerinin, ne sanayi işçileriyle hizmet sektöründeki işçilerin, ne Kürt işçilerle Türk işçilerin vs. Onları birleştiren özellik sermayenin boyunduruğudur, onları birleştiren özellik üretici güçlerin toplumsal amaçlarla kullanıldığında bu sorunları kökünden çözebilecek seviyeye ulaşmış olmasıdır, onları birleştiren özellik aralarındaki farklara karşın tüm zenginliği birlikte üretiyor (ve burjuvaziye kaptırıyor) olmalarıdır. İşçi sınıfını oluşturan çeşitli kesimlerin birçok farklı alanda mücadele ediyor olmaları işçi sınıfının neden bu toplumun mezar kazıcısı olabileceğini açıklar. Zaten

Marksizmin önderlerinin işçi sınıfına olan güvenleri de, toplumsal devrim fikrinin anlamı da burada saklıdır.

Lenin İrlanda'da kurtuluş mücadelesi veren enternasyonalist Marksistlerin yenilgiyle sonuçlanan ayaklanmasını küçümseyen eski solcuları eleştirirken bu gerçeğe dikkat çekiyordu:

... sosyalist devrim, bütün ezilenlerin ve hoşnutsuz unsurların patlak veren kitle mücadelesinden *başka bir şey olamaz*. Küçük burjuva unsurlar ve bilinçsiz işçiler bu devrime kaçınılmaz olarak katılacaklardır. ... Yalıtılmış grevler, kentlerdeki ya da ulusal nitelikteki gösteriler, ordudaki ayaklanmalar, köylü isyanları vb. ... Toplumsal devrimin, sömürgelerde ve Avrupa'da ayaklanmalar olmadan, *bütün önyargılarıyla* küçük burjuvazinin bir kesiminin devrimci infilakı olmadan, siyasi bakımdan bilinçsiz olan proleter ve yarı-proleter kitlelerin topraksahipleri, kilise ve krallığın boyunduruğuna karşı, ulusal vb. boyunduruğa karşı hareketi olmadan gerçekleştirebileceğini sanmak *toplumsal devrimi reddetmektir*. Ne olacaktı yani? Bir ordu belirlenmiş bir noktada mevzilenerek, "biz sosyalizmden yanayız" derken, başka bir ordu da başka bir noktada saf tutarak "biz de emperyalizmden yanayız" diyecek ve böylece toplumsal devrim mi gerçekleşecekti! "Saf" bir toplumsal devrim bekleyenlerin ömrü *hiçbir zaman* bunu görmeye vefa etmeyecektir.[11]

Sosyalist devriminin bugün tüm dünyada en önemli eksiği nesnel değil, öznel niteliktedir: İşçi sınıfının ve onun öncüsü sıfatıyla devrimci partinin eksikliği. Sosyalist devrimin nesnel zemini uzun süredir oluşmuş durumdadır. Fakat devrimler, nesnellikten ibaret değildir, devrim için öznelikle nesneliliğin birleşmesi gerekir. Bilinçli öznel müdahale olmadan kapitalist düzenin ortadan kaldırılması mümkün değildir. Bu özneliliğin devrimci mücadele alanına inmesi, birçok şey dışında, kitlelerde mücadeleye olan inanç ve güvenle de alakalıdır. İşçi sınıfı kendi gücüne ve kuvvetlerine olan güvenini mücadele kapsamında öğrenir. Özel olarak Kürt sorununda cisimleşen ulusal mücadele bize kavganın olmaz olur hale getirdiğini gösteriyor. Çok değil daha yirmi yıl önce varlığı dahi inkâr edilen, "kuyruklu" oldukları, "dağ Türkleri" oldukları gerekçesiyle yok sayılan ve aşağılanan Kürt halkı, verdiği mücadeleyle meşruiyetini dosta düşmana kanıtlamıştır. Bu durum mücadele, direniş ve kararlılık sayesinde neler elde edilebileceğinin sağlam bir örneğidir.

Devrimci hareketin gerek nesnel gerekse de öznel nedenlerle Kürt hareketini gerekli şekilde analiz edememesi ve uygun bir yaklaşım sergileyememesi nedeniyle, Kürt işçi ve emekçilerinde, sosyalistlere karşı, aralarındaki ayrımlara bakmadan, genel bir güvensizlik oluştuğunu yukarıda belirtmiştik. Bu güvensizlik Stalinist politikaların bir sonucudur. 1920'lerden bu yana Stalinizmin hâkimiyeti altındaki Türkiye solu milliyetçilikten yakasını sıyırabilmiş, bunu ulusalcılık, yurtseverlik ya da vatanseverlik gibi farklı isimler altında savunagelmiştir. Kapitalizmi tahlil etmekten aciz Stalinist sol, Türk burjuvazisiyle işbirliğinin gerekçesi olarak kullandığı "Türkiye sömürgeci ya da yarı-sömürgeci" tezinden hareketle bir sömürgecinin olabileceğini reddetmiş ve Kürt sorunu karşısında şovenist bir tutum almıştır. Güvensizliğin temeli budur. Fakat bugün köprüleri yeniden kurma vaktidir.

Kapitalist gelişmenin özellikle de geç kapitalistleşen ülkelerdeki tipik bir örneği olarak, Türk burjuvazisi ulus-devletini kurduğu ve henüz yeterince sermaye birikimine sahip olmadığı ilk dönemde Kürdistan bölgesinde kapitalist temelde bir gelişmeye değil, ilkel prekapitalist ilişkilerin yaratılmasına ve sürdürülmesine aracılık etti. Kapitalizmin ilk gelişim aşamasında ek toprak parçaları sermaye birikimi ve hammadde ile ürün temini (gaspı) bakımından önem arz eder. Eski ilişkiler temelinde bu kaynakların metropole aktarımı ulus-devletleşme (burjuvalaşma ya da kapitalist birliği sağlama) aşamasının ilk adımıdır. Her ulus-devlete böyle bir piyango nasip olmaz, ama eski bir imparatorluğun varisi Türkiye'nin önünde böyle bir fırsat vardı. Kürt toprakları (keza Araplardan ve Ermenilerden kopartılan bölgeler) bu amaca hizmet etmiştir.

Dolayısıyla Türkiye'de ulus-devletin kuruluş yıllarında Kürt illeri bir sermaye birikimini hızlandırma aracı olarak görülmüş ve tipik bir sömürge ilişkisi içinde yeraltı ve yerüstü zenginlikleri

yağmalanmış, buradaki zenginlik metropollerdeki türedi kapitalistlerin sermayesini güçlendirmek için kullanılmıştır. Bu dönemde bölge hem üretim ilişkileri hem de toplumsal ilişkiler bakımından arkaik ilişkilerin esiri olarak kalmış, metropolün gelişimi pahasına bölge geri bırakılmıştır. Bu nedenle o dönemki Kürt ulusal varlığının dışavurumları da aşiret ve din öğeleriyle iç içe geçmiştir. Kürtlerin içinde yaşadıkları koşullar elbette gösterdikleri tepki ve mücadele biçimine de damgasını vurmuştur. Maddi koşullar tek başına belirleyici değildir, fakat öznellik ve bilinç faktörü bu maddi temel üzerinde yükselir. Dahası bu öznenin son tahlilde maddi temelin ürünü olduğunu ve bu temele yöneltilen bir cevap olması bakımından onunla karşıt ya da ortak zemindeki ilişkisinin benzerlikleri kaçınılmaz kıldığını dikkate alırsak, Kürtlerin bu dönemki ulusal tepkilerinin “gerici” öğelerle bezenmesinin nedenleri de açık hale gelir.

Fakat bunu göremeyen Stalinist sol (buna *Türk* solu da demek yanlış olmaz) o dönemde bu ayaklanmaları burjuvazinin ağzıyla mahkûm etmiştir. Stalinist TKP Şeyh Sait Ayaklanması'nı, Dersim İsyanı'nı vb., bir ulusun elindeki bütün araçlarla ezen bir güce karşı başkaldırısı olarak değil, Kemalist “devrimler”i baltalamaya çalışan gerici hareketler olarak nitelendirmişti. Oysa bu durum ezilen bir halkın özgürlüğünü tanımamayı gerektirmez. Aksine buradan çıkan doğal sonuç, bu ve benzeri durumları yaratan koşulları ortadan kaldırmak için ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkını sonuna kadar savunmak olmalıdır. Bundan yalnızca ezilen halkın değil, ezen ulusun işçi ve emekçileri de yarar görür.

Örneğin İspanya'da İç Savaş sırasında Fas'ın bağımsızlığının tanınması böyle bir anlam ifade etmez miydi? Kendi ulus-devletini kuramamış bir halkın ulusal hareketinin çeşitli müttefikler arayışı içinde bu tür yanıtlara düşmesi kaçınılmazdır. Ama olayın bir boyutuna dikkat çekip esas gerçeği gizlemek olmaz. Aynı Kürtlere en büyük ihaneti onları gerici emelleri için kullanan çeşitli emperyalist güçler değil, birlikte verilen Kurtuluş Savaşı'ndan sonra haklarını gasp edip varlığını dahi inkâr eden Türk devleti tattırmıştır. Ne var ki Stalinist ideoloji komünistlere Kemalizm kuyrukçuluğu vaaz ettiğinden bu gerçek görmezden gelindi. Ama neticede bu birinci dönem, genel anlamıyla, 1960'lara kadar sürmüştür.

Türk burjuvazisinin belli bir sermaye birikimine eriştiği 1950'lerden sonra, Kürt illeri artık hammadde ve mamul mal deposu olmaktan çıkmış ve yeni biriken sermayenin yatırılacağı alan olarak da görülmüştür. Bundan böyle Türkiye ile Kürt illeri arasındaki ilişki niteliksel bir değişim yaşamıştır. Türkiye dâhilinde genişleyen meta ekonomisi Kürt illerini doğrudan kapitalist pazarın parçası haline getirmeye başlamıştır. Böylece süreç içinde kapitalist üretim ilişkilerinin sızması ve gelişimiyle Kürt ulusal bilinci de modern bir içeriğe kavuşmuştur. Yukarıda da belirtildiği üzere, modern çağın iki kitlesel hareketi, devrimci işçi sınıfı hareketi ile ulusal kurtuluş mücadelesi Türkiye'de birbirine paralel olarak gelişmiştir. Mevcut Kürt hareketi bu dönemin bir ürünüdür. Yine nesnel koşullarla öznel koşullar arasındaki diyalektik ilişki saklı kalmak kaydıyla, Kürt ulusal hareketinin niteliğindeki bu değişimi maddi koşullardaki dönüşüme bağlamak mümkündür. Ortada doğrudan bir yansıma değil, çok yönlü bir belirleme ve etkileşim vardır. Bu bağı görebilmek için aynı dönemde diğer Kürt bölgelerinde var olan ulusal hareketlerle karşılaştırma yapmak yeterli olacaktır.

Ne var ki Stalinist Türk solu bu dönemde de Kürt hareketine karşı şovenist tutumunda bir değişikliğe gitme ihtiyacı duymamıştır. TKP (ve benzerleri) tavrını aynen devam ettirirken, düzen bekçisi TİP, UKKTH'nin “zararlar”ını çabucak görüp geri adım atmıştır. Aynı ideolojiden beslenen diğer örgütler de daha Kemalizmle göbek bağına bile koparamamış hareketler olarak Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkına gerekli desteği vermemişlerdir. Peki, neden? Vermediler, çünkü o dönemde güçlüerdi. Kitleler halinde sol fikirlere çekilen kesimlerle, mücadeleye girerken sahip oldukları geri bilince seslenerek sayı artırmak varken, onları dönüştürmeye çalışmak Stalinizmin kitabında yazmazdı.

Stalinizmin ulusal soruna bakışı dar pragmatist temellerden öteye geçmemiştir. 1980 öncesindeki devasa işçi hareketi içerisinde güçlenen, büyüyen yapılanmalar Kürt sorununu gereksiz bir teferruat olarak görmüştür. Bugün Türk burjuvazisinin ağzına dolanan birçok argüman, o günün sözde

komünistlerinin ağzında Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkına karşı çıkma gerekçesiyle kullanılmıştır. Peki, sonraki beş-on yıl içinde değişen ne olmuştur? Hakiki sosyalist olarak gördükleri PKK'nin ortaya çıkması mı? Hayır, bu olamaz, zira 1980 öncesinde de sonrasında da *PKK'den daha solda yer alan Kürt örgütleri vardı*. Bunların hiçbirinin PKK kadar halk desteği görmemiş olması da burada haklı bir gerekçe olarak sunulamaz, zira burada somut olarak hangi ulusal harekete destek verilip verilmeyeceği değil, ilkesel tutum söz konusudur. Kürt halkının hangi örgütün arkasından gittiğinden bağımsız olarak, Kürt halkının ayrılma talebi (ya da diğer demokratik talepleri) meşrudur. TC devleti tarafından baskıya maruz bırakıldığı açıktır. Bu nedenle değişimi ilkesel nedenlerde değil, ilkesizlikte, Stalinizmin şoven niteliğinde aramak gerekir.

Bugün ve 80'lerden beri Stalinist Türk solu Kürt halkına destek veriyorsa, bunun tek nedeni kendi *güçsüzlüğüdür*. Örneğin aynı Stalinist ideolojinin ürünü olan SİP-TKP niye destek vermiyor? Bugün pragmatik nedenlerle destek veren Stalinist yapılar, yarın güçlenince aynı ideolojiden beslendikleri TKP gibi bu kuyrukçuluk başka bir ulus kuyrukçuluğuna dönecek ve Kürtleri karşısına alacaktır. Kürt halkının mücadelede tek güvenilir dostu devrimci Marksistlerdir.

Bugün belki bu ilk iki dönem kadar net çizgilerle ayırarak kendi başına bir çağ olarak ele alınması mümkün olmasa da, Kürt sorununda yeni bir dönemden geçiyoruz. Ama bu yeni dönem yalnızca PKK'nin TC devletiyle savaşı bağlamında oluşan bir dönem değildir. Bunun bir etken olduğunu zaten belirtmiştik. Fakat bu değişim hepsinden öte Kürt halkının sınıfsal yapısındaki bir değişiklik ile ilişkilidir.

Yukarıda da belirtildiği üzere, klasik sömürge-metropol ilişkisini yansıtan ve 1960'lara kadar uzanan ilk dönemin sonlanmasının ardından açılan ikinci dönemde TC ile Kürt halkı arasındaki ilişkilerin temelini oluşturan Türk burjuvazisinin belli bir sermaye birikimine ulaşmasının ardından gelişen modern üretim ilişkileri ve sanayileşme bağlamında, Türk metropollerine gelen Kürt aydınları arasında modern ulusal kurtuluş mücadelesi filizlenmiş ve bu süreç günümüze kadar ulaşmıştır. Modern işçi hareketiyle yan yana doğan modern ulusal kurtuluş hareketi içinde PKK en önemli örgüt olarak sivrilmiş ve Kürt halkının desteğini ve güvenini kazanmıştı. Nitekim Türkiye Kürdistan'ındaki ulusal kurtuluş hareketinin temel niteliklerini belirleyen de bu olmuştur. Maddi temeldeki büyük dönüşüme paralel olarak devrimci bir halk hareketi ortaya çıkmıştır.

O zamandan bu zamana Türk burjuvazisi niteliksel bir büyüme daha kaydetmiş ve muazzam bir sermaye birikimi sonucu emperyalist bir devlet haline gelmiştir. Bugün TC devletinin kolu pek çok yere uzanıyor, dünyanın birçok bölgesinde nüfuz alanları elde etmek için mücadele yürütüyor, dünya ekonomisi içinde her geçen yıl daha yukarılara tırmanıyor vs. Bunun içeride işsizlik ve yoksulluk artışıyla kol kola gittiğini elbette belirtmek gerek. Fakat konuyla ilintili diğer yönüne bakacak olursak, bunun yeni dönem perspektiflerinin belirlenmesinde ne denli önemli olduğunu görürüz.

Kürt sorununun dört parçalı bir sorun olduğu yalnızca Kürtler tarafından değil, çeşitli sol çevrelerce de sık sık dile getirilmektedir. Ne var ki kendi içinde doğru olan bu tespit, bu şekilde bırakıldığında eksik ve dolayısıyla hatalıdır, zira bu dört parçalı sorunun dördünün de aynı temel niteliklere sahip olduğu yanılması uyandırmaktadır. Böyle bir yaklaşım Kürt sorununa dair perspektiflerin belirlenmesinde yanlışlara yol açar. Kürt sorununun dört parçalı bir sorun olduğu doğrudur, fakat sınıfsal bileşimleri ve "ulusal" nitelikleri bakımından dört ezen ulusun boyunduruğu altındaki Kürtlerin hepsinin de aynı olduğunu söylemek tamamen yanlıştır. 60'lı ve 70'li yıllarda Irak ve Türkiye'deki Kürt önderliklerini bu bakımdan karşılaştırmak bile yeterlidir. Fakat 90'larla birlikte peyderpey gelişen süreçte Türkiye Kürdistan'ında yaşayan Kürtlerin sınıfsal niteliğinde ve dolayısıyla Kürt hareketinin sınıfsal tabanında bir kayma, bir değişiklik yaşanmış ve yaşanmaktadır.

Bu sınıfsal kaymanın adı proleterleşme ve kentleşmedir. Hangi yönden bakarsak bakalım diğer üç parçada böyle bir eğilimden bahsetmek mümkün değildir. Devrimci Marksistlerin bu değişikliği atlayarak meseleye yalnızca "dört parçalı sorun" diye yaklaşmaları bu nedenle yanlıştır, zira Kürt hareketi proleterleşmekte, kentlere taşınmakta ve dolayısıyla Kürt hareketinin sınıfsal tabanı

değişmektedir. Bugün Kürtlerin önemli bir çoğunluğu kentlerde yaşamaktadır, hattâ azımsanmayacak bir kesimi büyük, sanayileşmiş kentlerde yaşamaktadır. Tehcir bunun asli nedenlerinden biri olsa da tek başına açıklayıcı değildir. Kürt illerindeki yaşam standartlarının nispi düşüşüne mutlak bir gerileme denk düşmediğinden, mesela metropollere gelen öğrencilerin (geleceğin Kürt aydınlarının) sayısındaki artış gözle görülür düzeydedir. Üniversitelerdeki öğrencilerin sınıfsal bileşimindeki *proletersizleşme* eğilimini dikkate alarak değerlendirdiğimizde Kürt öğrencilerin oranındaki artış daha iyi anlaşılır. YÖK'ün kendi raporuna göre bugün toplumdaki gelir dağılımında en alt yüzde 20'lik dilimde yer alanlar arasında üniversite sınavını kazanan tek bir kişi yok. Üniversite öğrencilerinin yüzde 70'iniyse en üst yüzde yirmilik kaymak tabaka oluşturuyor. Buna rağmen Kürt öğrencilerin sayısında bir artış olması oldukça manidardır. Keza Kürt illerindeki sanayileşme ve kentleşme de buna eklendiğinde, Türkiye Kürdistan'ındaki Kürt sorununda niteliksel bir farklılığın ortaya çıktığı ve bugün yalnızca PKK'nin iç dönüşümleriyle sınırlı olmayan bir değişimin –maddi ve sınıfsal bir değişimin– yaşandığı anlaşılır.

İşte sınıfsal temelde yaşanan bu farklılaşma, ifadesini muhakkak işçi ve emekçilerden yana enternasyonalist bir harekette bulacaktır. Nesnel temel tek başına her şey demek değildir, ama son kertede belirleyicidir. Nasıl ki ikinci dönemde devrimci bir halk hareketi ortaya çıktıysa, bu yeni dönem de içinden yeni bir devrimci güç çıkartacaktır, ama bu döngü eskinin basit bir tekrarı olmaktan öte diyalektik ilerleyişinin bir ifadesi olacak ve bu topraklardaki devrimin zinde güçlerini, enternasyonalist komünist güçleri doğuracaktır. İşte o zaman her türlü baskıyı, sömürüyü ve aşağılanmışlığı ortadan kaldırmak mümkün hale gelecektir.

Kürt halkının bölgedeki tek güvenilir müttefiki Türkiye işçi sınıfı ve enternasyonalizmi rehber edinmiş komünistlerdir. Tek tek işçilerin Kürt sorununa düşmanca yaklaşıtları doğrudur. Kapitalizm altında örgütsüz işçilerin milliyetçi ideolojiden kurtulmalarını bekleyemeyiz. Nasıl Kürt halkının içinde yaşadığı koşullar ve kültürel geri kalmışlık (dayatılan) nesnel koşullardan bağımsız ele alınmazsa, aynı Türkiye işçi sınıfı için de geçerlidir. Her halk, her toplum örgütlülüğü kadar vardır, örgütlülüğü kadar güçlüdür. Bu söz örgütlü mücadeleye girişen Kürt halkı kadar, tersinden Türkiye işçi sınıfı için de doğrudur. Bugün işçi sınıfı burjuvazinin dolaylı ve dolaysız örgütlerinin yönetiminde yaşamaktadır. Bu yüzden geçmiş ya da verili durumu hesaba katılarak sağlıklı bir değerlendirme yapılamaz. Ortak mücadelenin zeminini oluşturan ortak çıkarlara bakmak gerekir.

Bu noktada elbette önceki deneyimlere değinmeden geçmek olmaz, zira Kürt hareketi geçmişte çeşitli kereler emek platformu ya da benzeri isimler altında Türkiye işçi sınıfına yüzünü dönmüştür. Öncelikle, burada ittifak ya da müttefik sözcüğünü geçici anlaşmalar anlamında kullanmadığımızı hemen söyleyelim. Gerekli olan kalıcı, gerçek bir ittifaktır, yani ortak mücadeledir. Bu da doğru bir program gerektirir. Burjuva liberallerin ya da reformistlerin düzen içi programı, işçi sınıfı ve Kürt halkının ortak mücadele platformu olamaz. Burjuvaziye güvensizlik, burjuva düzenine toplu karşı çıkış temelinde bağımsız sınıf perspektifi devrimci programın kalkış noktası olmalıdır.

Bu hususta gerek Türkiye'deki gerekse de Kürdistan'daki komünistlere büyük görev düşüyor. Bugün hem Türk hem de Kürt işçi ve emekçilerinin gönlünü kazanmak, bu kesimleri fikirlerine çekmek zorundalar. Çok açık ki bu topraklarda verilecek işçi iktidarı mücadelesinin en büyük halkasını yıllardır mücadele içinde pişmiş, mücadeleyle yetmişmiş Kürtler oluşturacaktır. Fakat kitlelere giden kestirme bir yol yoktur. Kitlelerin hassasiyetlerini bilmek, kavramak elbette önemlidir, fakat bunları devrimci mücadelenin asli hedeflerinin süzgecinden geçirmek gerekir. Destek verme kaygısı komünistleri Kürt halkının mücadelesine yarardan öte zarar verecek hamlelere sürüklememelidir.

Uzun yıllardır TC burjuvazisinin baskı altında tuttuğu Kürt halkına Türkiye'de mücadele yürüten komünistler olarak sunabileceğimiz en iyi destek, bu topraklarda güçlü, işçi sınıfı örgütleri içine kök salmış sağlam bir komünistler örgütü kurmak ve bu temelde Kürt ve Türk işçilerinin yan yana mücadele ettikleri enternasyonalist-devrimci bir komünist partinin inşasına girişmektir. Türk işçi ve emekçileri Kürt sorununu sahiplenmedikleri sürece Kürt kitlelerin sorunlarına gerçek ve kalıcı bir çözüm bulunamaz. Türk burjuvazisinin yürüttüğü bu kirli savaşı sonlandırmanın ve dolayısıyla *Kürt*

halkına destek vermenin en iyi yolu komünistlerin öncülüğündeki işçi sınıfının silah üretimini ve sevkiyatını durdurması, diğer sektörlerdeki işçilerin grev ve eylemleriyle toplumsal hayatı felç etmesi, bu kirli savaşa dur demesi ve savaşı yürütenleri alaşağı etmesidir. Devrimci Marksist hareketin Kürt halkına verebileceği en iyi destek budur. Bunun tarihteki en sağlam örneği Bolşevik Devrimi'dir.

Bir halklar hapisanesinde mücadele yürüten Bolşevikler, tüm devrimci mücadele dönemi boyunca ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını programlarının en üst sırasına koymuşlardı. Yıllarca Çarlık despotizmi altında her türlü haktan mahrum yaşayan, nüfusları toplamda 80 milyonu geçen onlarca halk, Rusya'daki işçi ve emekçilerin birleşik mücadelesi sonucu burjuvazinin devrilmesiyle bağımsızlığına kavuşmuştu. Devrimin hemen ertesi günü ilan ettikleri kararlar, ülkenin % 57'sini oluşturan diğer uluslara bağımsızlıkları tanınmış, bunlardan sadece ikisi, Finlandiya ve Polonya, bu hakkını kullanarak ayrı, burjuva bir ulus-devlet kurma yolunu seçmişti. Diğer uluslar ise Rus işçileri gibi kendi burjuvaları ve toprak beyleriyle hesaplaşıp İşçi ve Köylü Sovyetleri rejiminin parçası olmayı tercih etmişlerdi.

Bu nedenle ulusal kurtuluş hareketlerine desteğin nasıl olacağını burjuva yöntemlerinde aramaya gerek yok. İşçi sınıfı mücadelelerinin zengin tarihi bize bunun örneklerini sunmaktadır. Bu noktada, hatırlatıcı olması babında, sömürge İrlanda'nın ulusal kurtuluş mücadelesini toplumsal kurtuluşa çevirme niyetiyle yola çıkmış enternasyonalist Marksistlerin, James Connolly ve yoldaşlarının devrimci mücadelesine bakmakta yarar var.

Ulusal Hareket ve Enternasyonalizm: James Connolly

Kürt halkını Ortadoğu'nun İrlandalıları olarak nitelendirmek pek yanlış olmaz. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Yirminci yüzyıla kadarki dünya tarihine İngiliz emperyalizmi damgasını vurmuştur. Sayısız sömürgesiyle *üzerinde güneş batmayan imparatorluk* adını almış Büyük Britanya İmparatorluğu, toprak büyüklüğü dışında uyguladığı baskı ve zorbalık bakımından da büyük bir devletti. Bunun en büyük tanığı da bu "büyüklüğün" mağdurları arasında yer alan İrlanda halkı olmuştur.

Engels bu durumu 1856 yılında Marx'a yazdığı bir mektupta, bize Kürt sorununu hatırlatan şu satırlarla ifade eder: "İrlanda ilk İngiliz sömürgesi sayılabilir; yakınlığı nedeniyle de hâlâ eski tarzda yönetilen bir yer olduğunu söylemek yanlış olmaz. İngiliz yurttaşların özgürlüğü denen şeyin, sömürgeler üzerindeki baskıya dayandığını insan burada açıkça görüyor. Hiçbir ülkede bu kadar çok jandarmayı bir arada görmedim. ... İrlandalılar ne zaman bir şey başarmaya başlasalar, her seferinde siyasi ve sınai bakımdan bastırıldılar. Israrlı bir baskı ve zulümle, yapay olarak, çok yoksul bir ulusa dönüştürüldüler." [12] Engels biçimi değişse de özü değişmeyen bu baskıların İrlanda halkının mizacına *acıyı* kazıdığını yazar. Yüzyıllar boyunca İngiliz sömürgesi olarak kalan İrlanda halkı tam da bu nedenle Avrupa'daki devrimcilerin gözünde acıyla ve bunun ayrılmaz bir parçası olarak direnişle özdeş hale gelmiştir.

Yirminci yüzyıla gelindiğinde İngiliz burjuvazisinin belli bir kesimi (liberaller) artık ayak bağı olarak gördükleri mevcut durumu değiştirme ve tıpkı bugünkü Türk liberalleriyle benzer nedenlerle yüzeysel bir çözüm arayışına girmişlerdi. Bu noktada İngiliz liberalleri Türk muadillerinden de ileri gitmiş ve İrlanda'daki küçük burjuva önderlikle seçimlere ortak listeye girmişlerdi. Bu yüzeysel çözüm arayışının nedenlerine yukarıda değinmiştik: Emperyalizm çağında sermaye, ahtapot kolları sayesinde, girdiği bölgeleri askeri ve siyasi bağımlılık altında tutmadan da yönetebilir.

Fakat daha da önemlisi bu süreçte İrlanda işçi sınıfı sahneye çıkmıştı, hem de Connolly ve Larkin'in şahsında iki enternasyonalist devrimcinin önderliğinde. Ulusal boyunduruğun bir sonucu olarak, tıpkı bugünkü Kürdistan'da olduğu gibi, sanayi her bölgeye yayılmadan sınırlı bir alanda toplanmış ve işçi sınıfı sayı bakımından nüfus içinde azınlıkta kalmış olsa da, şehirlerde konumlanmış işçi sınıfının ekonomideki ağırlıklı rolü ve kentin işçileri birleştirici yapısı İrlandalı işçilere sayısal güçleriyle değerlendirilemeyecek bir güç kazandırmıştı. Bunu değişmez bir yasa olarak alabiliriz.

Ulusun çoğunluğunu köylülük oluşturuyor diye ulusal hareketin ağırlığını köylülüğe vermek, bu rolü oynayabileceğini düşünmek yanlıştır. Kapitalizmde kentlerin özgül ağırlığını hesaba katmadan alınan bu tutum, niyetlerden bağımsız olarak, kitleleri maceracılığa ve çözümsüzlüğe sürükler. *Kent kırını takip etmez, kıra öncülük eder.* Kırdan başlayan bir hareket şehirlere yayılmadığı sürece yalıtık ve başarısız kalmaya mahkûmdur. Köylülük dağınık yerleşiminden ötürü vurucu bir güç değildir, olamaz da. Ancak işçi ve şehirlerdeki diğer emekçi kesimlerin önderliğinde niceliğiyle az çok orantılı bir güce kavuşabilir.

Connolly bunun bilincinde bir komünistti. İrlanda sorununun ancak örgütlü işçi sınıfının el atmasıyla çözülebileceğini düşünüyordu. Bu nedenle, diğer bir önemli komünist olan Larkin gibi, işçi sınıfı içindeki her türlü yapay bölünmeye karşı çıkıyor ve Katolik işçilerle Protestan işçilerin aynı sendikalarda örgütlenmelerini savunuyordu. İrlanda işçi sınıfının önce en temel düzeydeki örgütlülüğü, ardından da ezen ve ezilen ulusların işçi ve emekçilerinin ortak, militan, sınıf temelli mücadelesi–İrlandalı ulusal kurtuluş savaşçılarının İngiliz sömürgeciliğinin boyunduruğunu atmak için önlerine koydukları “basit” program buydu.

Connolly burjuva milliyetçilerin kamuoyunda ve kitle örgütlerinde ağır bastığı bir ortamda İrlanda’nın salt ulusal baskıdan mustarip olmadığını, işçi ve emekçilerin bir toplumsal kurtuluşa ve dolayısıyla bir *işçi cumhuriyetine* ihtiyaç duyduklarını savunuyordu. Bu nedenle 1896 yılında kuruluşuna önyak olduğu İrlanda Sosyalist Cumhuriyetçi Partisi, egemen güçlerin yarattığı bölünmenin ve sınıf içindeki sekter tutumların üzerine gidilmesi gerektiğinin bilinciyle, gözünü sendikalarda ve kitle örgütlerinde sağlam mevziler elde etmeye ve dinî temelde bölünen işçileri sınıfsal düzlemde birleştirmeye dikmişti.

Connolly ve Larkin’in içlerinde aktif olarak çalıştıkları bu işçiler 1907 yılında dok işçilerinin önderliğinde birleşerek muazzam bir genel grev gerçekleştirmiş ve tüm adayı sarsan bu olayların akabinde, 1909 yılında genel işçi sendikası ITGWU kurulmuştu. Ama hepsinden önemlisi bu eylemler mücadelenin ortaklaştırılması için büyük bir çağrıydı–lafta kalmayıp eyleme dökülen ve dolayısıyla yeni örnekleri esinleyen bir çağrı. Öyle ki bu çağrı yalnızca dosta değil, düşmana da ulaşmıştı. Her fırsatta işçisiyle patronuyla, zenginiyle yoksuluyla tek bir “İrlanda” için mücadele ediyoruz diyen ve “ulusal çıkarlarımız” söylemiyle kendi sınıfsal çıkarlarını gizleyen İrlanda burjuvazisi, “İrlanda sorunu”nu kendi bildiği yöntemlerle, yani ITGWU’nun önderliğinde militan sınıf mücadelesiyle çözmeye çalışan emekçileri karşısında görünce ulusal sorunu unutmuş ve lokavt ilan etmişti. Nitekim çok geçmeden İşverenler Birliği’nde örgütlü burjuvalar binlerce işçiyi işten atmışlardı. Korku haksız değildi. Lokavta boykot ve kitlesel eylemlerle karşılık veren İrlandalı işçiler İngiliz işçi sınıfından da destek görmüşlerdi. Fakat mücadele yalnızca İngiliz işçileriyle İrlandalı işçileri birleştirmemişti. İrlanda’da bugün hâlâ çözülememiş olan, ülkenin orta yerine bir “Berlin Duvarı” diktiren “dinî” bölünme de unutulmuş, Katolik ya da Protestan demeden işçiler birlikte mücadele yürütmüşlerdi. Lenin’in tabiriyle, milliyetçi İrlanda burjuvazisi İrlandalı işçilere ölümüne bir savaş açmıştı. İşçiler de gereken yanıtı vermişti.

Sonuçta hem “İrlanda”yı (İrlandalı kapitalistleri, topraksahiplerini, Katolik Kilisesi’ni) hem de İngiltere’yi karşılarına alan 20 bini aşkın işçi yenildi. Bu dönemde aralarında hiçbir irtibat olanağı olmayan Lenin ve Troçki, olaylar üzerine yaptıkları benzer değerlendirmelerde, haklı olarak, bu eylemlerin işçi sınıfını burjuvazinin gerici milliyetçiliğinden ayırttırmaya hizmet ettiğini vurgulamışlardı. Yani bu yenilgi sadece bir başlangıç olmuştu.

Mücadele lokavt-karşıtı eylemlerle sınırlı kalmadı. İşçi sınıfı mücadeleye atıldıktan, belli mücadeleleri verdikten sonra yeni araçların, yeni mücadelelerin peşine düşer. İşçi sınıfına güvensiz “yeni dünya düzeni” tutkunlarının aksine, işçi sınıfı ister büyük ister küçük olsun tek bir yenilgiyle sahneden çekilecek bir sınıf değildir. 1913 yılındaki olaylar bunun sayısız örneklerinden biridir. Sömürge İrlanda’daki işçiler grev sırasındaki karşıdevrimci saldırılara yanıt olarak, tarihe “Avrupa’nın ilk Kızıl Ordusu” olarak geçen İrlanda Yurttaş Ordusu’nu kurdular. “*Silahlı mücadele*” diyen sosyalist devrimciler başka yerlere değil, buraya baksınlar: Silahlı mücadelenin en iyi örneği olan bu ordu,

sendikalı işçilerin aidatlarıyla ayakta duruyor ve kendisine öncü diyen küçük bir azınlıktan ziyade işçi kitlelerini milisler halinde silahlandırıyor!

Demek ki sanayinin zaten az gelişmiş olduğu koşullar altında fabrikalarda zar zor iş bulan ve bir de sendikalı olup bunun nimetlerinden yararlanan işçiler “bu kadar yeter” diyerek yan gelip yatmamışlardı. Sınıftan kaçmak için bahaneler arayan küçük burjuva devrimcilerinin bu teorisi tarihin defalarca çürüttüğü bir iddiadır. İştah yedikçe açılır! Sendikalar aracılığıyla ekonomik (burjuva-siyasal) mücadele vermeye başlamış, bu niyetlerini belli etmiş işçilerin “konformistleştiğini” söylemek acizlik belirtisidir. Komünistlere düşen görev mücadelenin bir ayağını (ekonomik mücadeleyi) yürütmeye karar vermiş işçilere ulaşip, bu mücadeleyi daha da ilerletmelerini, ekonomik mücadeleyi proletaryanın devrimci siyasal mücadelesine dönüştürmelerini sağlamaktır. İrlanda özelinde zikredilen mücadeleler bunun mümkün olduğunu gösteren sayısız örnekten yalnızca biridir.

İşçi sınıfının kurtuluşunun kendi eseri olduğu görüşü İrlanda Yurttaş Ordusu ile gerçeğe dönüşmüştü. Lokavttaki yenilginin ardından bu ordu dağıtılmamış ve Connolly'nin işçi cumhuriyeti (işçi diktatörlüğü) için mücadelesinde İngiliz ve İrlandalı kapitalistlere karşı devrimci bir güç olarak kullanılmıştı. Şöyle diyordu Connolly:

İrlanda işçi sınıfının silahlı örgütlenmesi, İrlanda'da artık bir olgudur. Şimdiye dek İrlanda işçileri hiçbir zaman kendi sınıflarından insanların komuta ettiği, eğittiği ve esin verdiği bir ordunun üyeleri olarak savaşmamışlar, hep efendilerinin yönettiği orduların parçası olarak kalmışlardır. Şimdi ise, silahlarını eline alan İrlanda işçileri, kendi yollarında yürümek, kendi geleceklerini kendileri biçimlendirmek istiyorlar.[13]

İşçi ordusunun kurulmuş olması nihai mücadelenin de yaklaştığının bir habercisiydi. Fakat devrimci ayaklanmalardan ve devrimlerden önce emperyalist paylaşım savaşı çıkageldi. Bu savaş o döneme kadar işçi sınıfının uluslararası önderliği sıfatını taşıyan sosyal-demokrat partilerin (II. Enternasyonal'in) iflasını da getirdi. Birkaç istisna hariç –ki bunların arasında Bolşevikler ve Connolly dışında Balkanlarda bugünkü milliyetçi vahşetten uzakta çözüm yolları sunan komünist devrimciler de vardı– tüm sosyalist partiler kendi burjuvalarını desteklediler. Savaş devrimlerin anasıdır, fakat başlangıcında değil, bitiminde. Her savaş ideolojik ve örgütsel açıdan hazırlıksız yakalanan kitleleri milliyetçi dalgaya katar ve her yerde kesif bir şovenist koku hâkim olur. Bu nedenle savaşlar diğer yüzünü ancak savaşta yaşananlarla birlikte kitlelerin huzursuzluğu arttıkça göstermeye başlar.

Connolly ve yoldaşları böyle olumsuz bir dönemde ayaklandılar. 24 Nisan 1916'da (ayaklanma günü Paskalya Yortusu'na denk geldiği için Paskalya Ayaklanması adını almıştır) Dublin'de patlak veren ayaklanma muazzam bir şiddet kullanan İngiliz ordusu tarafından çok geçmeden bastırıldı. Connolly ve yoldaşları vahşice öldürüldü.

Lenin ayaklanmadan kısa süre sonra yazdığı yazısında yenilginin belki de en büyük nedeninin yalıtılmışlık olduğunu söyler. Lenin'e göre, “İrlandalıların talihsizliği, vaktinden önce, proletaryanın Avrupa ayaklanması henüz olgunlaşmaya vakit bulamadan başkaldırılmış olmaları” idi (*a.g.e.*, s. 195). Paskalya Ayaklanması'nda devrimciler gerek sayı gerekse de askeri bakımdan güçsüzlerdi. Yine bir Mayıs günü öldürülecek olan Deniz'ler gibi Connolly'nin kendisi de başarı şanslarının olmadığını bildiklerini açıkça söylemişti. Fakat İrlanda'nın “büyük Avrupa devrimi yangınının ilk kıvılcımı” olacağına inanıyordu. Son tahlilde Connolly'yi harekete geçiren de buydu.

Ayaklanmanın değerlendirmesi bir tarafa, Connolly ulusal sorunla sosyalist mücadele arasındaki devrimci dinamiği kavramıştı. Connolly'nin taktiksel yanlışları olduğu söylenebilir. Fakat bir enternasyonalist Marksist olarak Connolly bütün ilkesel konularda genel anlamda doğru tutum almıştı: Ulusal sorun ile toplumsal devrim ilişkisi, işçi örgütlerinde çalışma, savaşa karşı devrimci tutum, enternasyonalizm vs. Bu noktada belki tek bir “yanlış”ından bahsedilebilir ki aslında bu noktada kendisinin kişisel bir yanlışından ziyade, çağdaşı bir devrimcinin, Lenin'in büyüklüğünden bahsetmek daha doğru ve insaflica olur.

Connolly'nin en büyük eksikliği birbirine sıkı sıkıya kenetlenmiş bir devrimciler örgütü ve bunun inşa edeceği bir Bolşevik parti ihtiyacını görememiş ve bunun inşasına girişmemiş olmasıydı. Nitekim Connolly'nin arkasında devrimci bir örgütlenme bırakmamış olması nedeniyle ulusal hareketin hegemonyası burjuvazinin elinde kalmış, İrlanda'daki bugünkü bölünme de ayaklanmadan birkaç yıl sonra burjuva önderliğin başının altından çıkmıştı. En az Lenin kadar enternasyonalist ve mücadeleci devrimciler olan James Connolly, Rosa Luxemburg ve Troçki'yi Lenin'den ayıran özellik Lenin'in bu zorunluluğu herkesten önce kavramış ve hayata geçirmiş olmasıydı. Connolly ve Luxemburg'un sonunu hazırlayan maalesef Bolşevik tarzda bir devrimciler örgütü kurmamış veya kuramamış olmalarıdır. Troçki ise aynı akıbetten kıl payı kurtulmuş ve Lenin'in Ekim Devrimi'nden birkaç gün sonra dile getirdiği sözleriyle, bu tür bir örgütlülüğün gerekliliğini bir kez kavradıktan sonra, "Troçki'den daha iyi bir Bolşevik olmamıştır." [14]

Unutmamak gerekir ki, devrimci Marksistler için bugün niteliği açık olan birçok sosyalizme geçiş modeli veya sosyalist mücadele yöntemi, örgütlenme tarzı vs. yirminci yüzyılın başındaki sıcak sınıf mücadeleleri içerisinde var olma mücadelesi vermiş, Lenin'in çizdiği yol bunlarla gerçek anlamıyla *savaşarak* üstünlüğünü göstermiş ve tarihteki kısa süreli olmayan tek başarılı işçi devrimini gerçekleştirerek bugüne taşınmıştır. Dolayısıyla böylesi bir örgütlülüğün gerekliliğinin o dönemde nice büyük devrimci tarafından bile anlaşılamamış ve devamında bunun acı sonuçlar doğurmuş olması olağandır. Asıl sorun, bugün üzerinden bir asır geçtikten sonra dahi bu dersi kavrayamayıp toplumsal kurtuluşa kısa, yeni, saf ve temiz yollar aramaktır.

Connolly ulusal hareketler içinde komünizme sahte bir bağlılık sergilemeyen gerçek bir enternasyonalist olarak öne çıkmış istisnai örneklerden biridir. Ulusal boyunduruğun sömürge ülkenin ekonomik ve dolayısıyla toplumsal gelişimine doğrudan etkisi nedeniyle, proletarya sayıca ya da nitelik bakımından güçsüz kalabilir. Fakat bunların hiçbiri o ülkenin "sosyalizme hazır" olmadığı anlamına gelmez. Tek tek hiçbir ülke sosyalizme hazır değildir, zira sosyalizm ulusal sınırlar dâhilinde tahayyül edilemez. Dolayısıyla buna yalnızca Kürdistan değil, ABD ya da Avrupa ülkeleri de dâhildir. Sosyalizm ancak farklı uluslardan emekçilerin ortak mücadelesi sonucunda varılacak olan, kapitalizmden her yönüyle ileri bir rejimdir. Bu nedenle kendi ulus-devletini kurmuş olsun ya da olmasın, bir ulusun sosyalizme ya da sosyalist mücadeleye hazır olup olmadığı o ulusun sınırları dâhilindeki dinamiklerle sınırlı bir bakış açısıyla kavranamaz. Devrimci proletarya geç kapitalistleşmiş ya da ekonomik açıdan az gelişmiş halklar arasında sistemli bir propaganda yürütür ve mücadeleyi ortaklaştırmak için seferber olursa, bu nesnellik bir engel olmaktan çıkar. Lenin'in perspektifi de buydu.

Bugün Türkiye işçi sınıfının Kürt sorununa sahip çıkmaması (hattâ genel anlamıyla sınıf olduğunun bile bilincinde olmaması) ve Kürt emekçilerinin ulusal mücadelenin destansı anılarıyla ve coşkusuyla yaşıyor olmaları Kürt ulusal kurtuluşçuluğuyla devrimci sosyalist mücadeleyi kimi zaman ayırıştırma ve ikincisine tepki gösterme, kimi zaman da kendine özgü bir tarzda birleştirme teşebbüslerine yol açmaktadır. Bunda şaşılacak bir yan yoktur. Kürt sorunu çözülmediği müddetçe bu durumun devam edeceği açıktır. Komünistlere düşen görev sabırla, yumuşak başlılıkla ve ısrarla kendi görüşlerini açıklamak, yorulmadan anlatmaktır: Sıra Kürt'üyle Türk'üyle tüm işçi ve emekçilerin ortak sınıf platformunda!

Kürt Sorunu ve Sürekli Devrim

Troçki ezilen ulusların milliyetçiliğinin henüz olgunlaşmamış bir Bolşevizmin üzerindeki zardan başka bir şey olmadığını söylemişti. Troçki nazarında ulusal sorun, doğru politikalarla birleştiğinde burjuva düzeni alaşağı edebilecek, büyük yangını tetikleme potansiyeline sahip bir kıvılcımdı. Özellikle de Bolşevik Devrimi'nin ardından Asya ve Afrika'daki önemli gelişmeler onu bu görüşlere daha da ikna etmişti.

Troçki'nin Marksist dünya devrimi perspektifinin en büyük savunucusu olması ulusal sorunu görmezden gelmesine yol açmamış, kendisini bu sorunu ayrı bir başlık olarak değerlendirmekten

alıkoymamıştı. Bu nedenle 1939 yılındaki bir yazısında ulusal sorun konusunda, “daha yakın ve dürüstçe bir birlikteliğe giden yol bazen ayrılıktan geçer” diye yazmıştı. Sonradan uydurulan, uyduranların da inanmadıkları ama yine de geveleyip durdukları karşıdevrimci safsatalara (“Dünya devrimi bir anda mı olacak, hep beraber mi yapacağız?”) bir cevap mahiyetinde, “sınıf mücadelesinin en dolambaçlı ve karmaşık ama bir o kadar da önemli biçimlerinden biri olan ulusal mücadele gelecekteki dünya devrimine havale edilerek ertelenemez” diye yazmıştı.

Ulusal sorun, özünde, (burjuva) siyasal, yani burjuva-demokratik bir sorundu ve kapitalizm sınırları dâhilinde çözülebilirdi. Ama bu meselenin yalnızca bir ayağıydı. Ulusal mücadele için ayağa kalkan kitlelerin yalnızca geçmişten gelen sorunları değil, bugüne ve yarına ait, kısacası güncel sorunları da vardı. Marksistlere düşen görev bu iki ayağı birleştirmektir. İşte Ekim 1917’de tarihin sınavından geçmiş olan Sürekli Devrim programı burada devreye giriyordu.

Sürekli devrim ne tarihsel aşamaları atlayarak burjuva-demokratik görevleri görmezden gelir ne de birbirine karıştırır. Sürekli devrim emperyalizm çağında burjuva-demokratik kapsamdaki görevlerle sosyalist devrime ait görevlerin diyalektik birleşimini ifade eder. Bunun gerisinde emperyalizmin gelişimi ve dünya pazarlarını hâkimiyeti altına almasıyla birlikte, ulus-devletini kuramamış ya da burjuva-demokratik dönüşümünü yaşamamış ülkelerde burjuvazinin “kendi” devrimini gerçekleştiremiyor oluşu yatar. Bu tarihsel dersler 1848 devrimlerinden ve sonraki örneklerden çıkartılmıştır. Dolayısıyla “Sürekli Devrim” Marksist hareketin gündemine Troçki ile birlikte girmemiştir.

Kapitalizmin bir yandan bir dünya toplumu yaratırken, diğer yandan bunu çeşitli eşitsizlikler (sınıflar, uluslar, sanayiler vs. arası eşitsizlikler) temelinde yaptığı Marksizmin kurucularının ilk andan itibaren tespit ettikleri bir husustu. Yalnızca kapitalist gelişimin değil, bütün tarihsel gelişimin eşitsizlik temelinde gerçekleştiğini vurgulayan Marx ve Engels, kapitalizmin bu gelişimi uluslararası (birleşik) bir niteliğe büründürerek daha da keskinleştirdiğini görmüş ve bu temelde daha ilk andan itibaren proleter mücadelesinin farklı aşamalarını gündemlerine almışlardı. Tarihteki ilk proleter ayaklanmasına sahne olan 1848 Devrimleri bir dizi ulusal devrimle iç içe geçmiş, o zamana kadar sömürgeci ülkelerin esareti altında yaşayan halklar ayaklanarak devrimci mücadeleye katılmışlardı. Marksizmin kurucuları, aktif olarak yer aldıkları bu süreçte, kendi görüşlerini sına, geliştirme ve netleştirme fırsatı bulmuşlardı. Böylece bu dönemin ardından, ekonomik açıdan geri kalmış ya da ulus-devletini kuramamış ve bu nedenle bir yığın burjuva-demokratik sorunla karşı karşıya olan uluslar için de kurtuluş stratejisini belirleyen devrimci bir program oluşturma fırsatı bulmuşlardı. Bu bağlamda Marx ezici çoğunluğu işçi sınıfının oluşturmadığı ve devrimin önünde çözmesi gereken demokratik sorunların (ulus-devlet, genel oy hakkına dayalı cumhuriyet, toprak sorunu, vs.) bulunduğu ülkeler için sürekli devrim perspektifini önermişti.

1850’de Merkez Komitesi adına Komünistler Birliği’ne hitaben kaleme aldığı yazısında Marx şunları yazıyordu:

Demokrat küçük burjuvazi devrimi olabildiğince çabuk sonlandırmayı arzulamasına karşılık, mülksahibi sınıfların hepsi az çok egemen konumlarından uzaklaştırılıncaya, proletarya devlet iktidarını ele geçirenceye ve proleterlerin birliğinin, bu ülkelerin proleterleri arasındaki rekabetin ortadan kalkmış olduğu ve hiç değilse belli başlı üretici güçlerin proleterlerin ellerinde toplanmış bulunduğu noktaya ulaşıncaya kadar *yalnızca tek bir ülkede değil, dünyanın tüm önde gelen ülkelerinde devrimi sürekli kılmak* bizim çıkarımıza olduğu gibi görevimizdir de. ... Alman işçileri uzun bir devrimci gelişmeden tümüyle geçmeksizin iktidarı ele geçiremeyecek ve kendi sınıf çıkarlarını sağlayamayacak olsalar bile, hiç değilse, bu kez, kesinlikle bilmektedirler ki, yaklaşmakta olan devrimci oyunun birinci perdesi, kendi sınıflarının Fransa’daki doğrudan zaferiyle çakışacak ve bu zaferle çok büyük bir hız kazanacaktır. Ama sınıf çıkarlarının neler olduğu konusunda kafalarını açıklığa kavuşturarak, bağımsız bir parti olarak kendi yerlerini bir an önce alarak ve demokratik küçük burjuvanın ikiyüzlü sözleriyle *proletarya partisinin bağımsız örgütünden vazgeçme yolunda bir an için*

olsun ayartılmaya fırsat vermeksizin, nihai zaferleri için elden geleni bizzat yapmalıdırlar. Savaş naraları 'Sürekli Devrim' olmalıdır. [15]

Yukarıda belirtildiği üzere Marx ya da Engels bu görüşleri ilerletmemiş olsalar da, hiçbir zaman terk etmemişlerdi: Devrimin kıstası soyut üretici güçler olmamalıydı, aksine perspektifler sınıf mücadelesinin kendi dinamikleri tarafından belirlenmeliydi. Tarihsel materyalizmde üretici güçler başlıca etken olarak görülmekle beraber, içinde devindiği tarihsel koşullardan soyutlanarak değil, tarihsel gelişimin bütünlüğü içinde denkleme girmeliydi. Aksi takdirde Marksizm diyalektik özünden arındırılmış ve tam da muarızlarının istediği gibi ekonomik belirlenimciliğe indirgenmiş olurdu. Bu nedenle Sürekli Devrim teorisi Marksizmin özüne uygun olduğu gibi aynı zamanda ayrılmaz bir parçasıydı.

Bu teoriyi geliştirmek başka bir büyük devrimciye, 1900'lerin başında hem emperyalist hem de yarı-sömürge özellikleriyle kapitalist dünyada çok farklı bir yere sahip olan Rusya'da, yukarıda belirtilenlere fevkalade benzer koşullarda mücadele yürüten Troçki'ye nasip oldu. Menşeviklerin örgütlenme konusundaki görüşlerinin arkasında burjuva liberallerle sınıf işbirliği amacının olduğunu gören Troçki, Rusya'nın önündeki devrimin asli görevlerinin burjuva-demokratik nitelikte olmasının işçi ve emekçiler açısından egemen sınıflara güven ve bu sınıflarla kalıcı işbirliği anlamına gelmediğini savunmuştu. Troçki'ye göre, Rusya devrimi burjuva-demokratik nitelikte olduğuna göre devrime burjuvazinin, burjuva liberallerin ya da köylülüğün önderlik edeceği anlayışı diyalektik öden yoksundu. Rusya'daki işçi sınıfı sayı bakımından azınlıkta olsa da güçsüz ve yalnız değildi. Bu nedenle Troçki verili bir ülkede acil talepleri bakımından burjuva-demokratik aşamada başlayan bir devrimin emperyalizm çağında bununla yetinmeyip, işçi ve emekçilerin en yakıcı sorunlarına (işsizlik, açlık, konut, sömürü vs.) ilerleyeceğini, yani burjuva mülkiyetin kendisini sorgulayan işçi devrimine evrileceğini, başarı için tek şartın da bu olduğunu ortaya koymuştu. Fakat bu işin yalnızca tek bir ayağıydı, zira devrimi yalnızca bir açıdan süreklileştirmek yetmez. Güçsüz işçi sınıfı ancak diğer ülkelerdeki işçi ve emekçilerin devrimci ayaklanmasıyla bu yalıtılmışlığını ve maddi geri kalmışlığını kırabilir, kardeşçe ve koşulsuz bir işbirliği içinde üretici güçleri ilerleterek sorunlarını çözebilirdi. Bolşevik Devrimi'nin başarısı da sonraki başarısızlığı da bu iki maddede saklıydı.

Troçki daha 1906'da hapisshanedeyken yazdığı ve biter bitmez de Lenin tarafından bizzat yayınlanan *Taktiklerimiz* başlıklı risalesinde şöyle yazıyordu:

Proletarya köylü ayaklanmalarını arkasına alacak ve siyasi hayatın merkezleri olan şehirlerde de başlatmış olduğu davayı zafere kadar götürecektir. Köylülüğün temel güçlerinin [yani yoksul ve küçük toprak sahibi köylülüğün] desteğini kazandığında ve onu yönettiğinde proletarya yalnızca gericiliğe nihai öldürücü darbeyi vurmakla kalmayacak, aynı zamanda devrimin zaferini de sağlama alacaktır. [16]

Yani geç kapitalistleşmiş ve dolayısıyla burjuva toplumun kendi eşitsizlikleri kadar az gelişmişliğin de sıkıntılarını misli misli yaşayan toplumlarda sürekli devrim teorisinin anlamı şöyle özetlenebilir: Ulusal kurtuluş ve burjuva-demokratik dönüşüm görevini yalnızca proletarya ve (taleplerini sahiplenerek arkasına taktığı) yoksul köylülük çözebilir. O ülkenin ekonomik ve kültürel geri kalmışlığı devrimci güçlere ancak sınırlı bir sorun ve zorluk çıkartır. Hiçbir ulus bütün çözümlerini kendi içinde barındıramaz. Bu nedenle ezilen ulusun işçi ve emekçileri müttefikler aramak zorundadır ve doğrudan muhatap olduğu ve kendisini doğrudan baskıya-sömürüye maruz bırakan ezen ulusun burjuvazisine karşı mücadelesinde bu müttefikleri öncelikle ezen ulusun mağdur proletaryasında bulur. Böylece devrim iki anlamda süreklileşir: Acil görevleri bakımından burjuva-demokratik aşamada başlayan devrim, ayaklanmanın önderliğinin ve güçlerinin sınıfsal niteliğinden (mülksüz kesimlerin başı çekiyor olmalarından) ötürü ilk aşamada durmaz ve ister istemez burjuva mülkiyette de gedikler açarak kapitalist düzeni ortadan kaldıran sosyalist devrime ilerler. Fakat ekonomik, teknik ve kültürel açıdan geri kalmış bir ulusun kendi sorunlarını içeride tek başına çözmesi ve sosyalizmi kurması mümkün değildir. Devrim ulusal sınırları aşarak diğer ülkelere sıçrar ve ikinci bir anlamda daha süreklileşir. Yani demokratik görevler (kısmi değil, bütünsel olarak) ancak köylülüğü görüşlerine

kazanan proletaryanın önderliğinde çözülebilir ve sosyalist görevler de uluslararası arenada tamamlanır.

Bu teorinin geliştirildiği ve uygulandığı bağlam dikkate alındığında, bugün benzer bir durumun Kürt coğrafyası için de geçerli olduğu anlaşılır. Kürt halkı birkaç devlet tarafından yıllardır ezilmekte ve bu baskı bölgenin ekonomik gelişimini sekteye uğratarak Kürt halkını dayanılmaz bir yoksulluğa mahkûm etmektedir. Verilen mücadeleler ve değişen uluslararası konjonktürle birlikte farklı ülkelerdeki Kürtler farklı kazanımlar elde etmiş olmalarına karşın, kendi yaşamsal sorunlarının çözümü noktasında anlamlı bir adım atılmamıştır ve kısa vadede böyle bir beklenti de yoktur. Irak Kürdistan'ındaki gelişmeleri özellikle yakından izlemekte fayda var. Oradaki Kürtlerin özerklik kazanmakla sorunlarını çözemediklerini, hâlâ pek çok anti-demokratik uygulamayla karşılaştıklarını, yoksulluğun dinmesi bir tarafa yaşam standartlarında bir iyileşme dahi olmadığını gözden kaçırmamak gerek.

Kürt halkı bölgedeki modern emperyalist paylaşım kavgalarının mağduru olmanın dışında, “modern olmayan”, kapitalizme uyarlanmış prekapitalist baskıcı ilişkilerin de mağduru; emek-sermaye çelişkisi diğer birçok sorun nedeniyle gölgelenmekte, bu nedenle sıkıntılar artmaktadır. Bölgedeki kokuşmuş toprak ağaları Türk egemenleriyle çeşitli düzeylerde işbirliğine girerek, Kürt emekçilerinin ve köylülerinin ilğini kurutmaktadır. Öte yandan kitleler düzgün bir eğitim ve sağlık hizmetinden, en temel demokratik haklardan, modern teknolojik araçlardan, bayındırlık hizmetlerinden vs. yoksundur. İşsizlik had safhadadır. Toprak sorunu, dinî baskı halkın en yakıcı sorunları arasındadır. Komünistler için bu sorunlar reddedilemez gerçeklerdir.

Yalnızca devrimci sosyalist bir program Kürt emekçi kitlelerinin bu sorunlarını çözebilir. Sürekli Devrim tezinin kalkış noktalarından biri olan toprak meselesi Türk-Kürt egemenlerinin iç içe geçmişliğinin aynasıdır. Hareketin tabanında önemli bir yere sahip olan yoksul köylülüğün kapitalistleşmiş toprak ağalarıyla çıkarları taban tabana zıttır. Bunların eski düzenle köklü bir kopuş sergilemeleri beklenemez. Aksine çıkarları mevcut ilişkilerin devamından yanadır. *Kürt topraksahipleri ve kapitalistleriyle Türk burjuvazisi binbir bağla birbirine bağlıdır.* Zenginlik bu küçük azınlığın elinde toplanmıştır. Ulusun çoğunluğunu arkasına alacak talepleri ancak Kürt proletaryası dillendirebilir ve kendi programı etrafında yoksul köylülüğü ve diğer emekçi kesimleri harekete geçirerek TC devletinin ve sermayenin boyunduruğunu atabilir.

Sorunların çözümü her türlü sömürü ilişkisine ve ayrımcılığa son verecek bir sistemin inşasından geçiyor. Bu nedenle Kürt komünistlerinin benimseyeceği slogan hiç tereddütsüz Sürekli Devrim olmalıdır. Kürt halkının acil sorunları (kimlik, dil, kültürel haklar, eğitim, toprak reformu vs.) için başlayan mücadele Kürt ve Türk işçi-emekçilerinin bir bütün olarak egemen sınıfa karşı vereceği ortak bir mücadeleye dönüştürülmelidir. Böylesi bir devrim bölgedeki diğer işçilerin de devrimci mücadelesinin fitili olacaktır.

Kürt kardeşlerimize söyleyeceğimiz söz nettir: “Sizi ezen Türk devletinden ayrılmak mı istiyorsunuz? O halde ayrılın! Komünistler ve işçi sınıfı kendi düşmanlarına karşı verilen bu mücadelede *kendi yöntemleriyle* ellerinden gelen çabayı gösterecektir! Yok, birlikte devam edecek bir yolu mu tercih ediyorsunuz? Ona da kabul! Devrimci Marksistler Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkını tanır, gönüllü birlikteliği ayrılıktan üstün görürler. Her halükârda tercih ezilen ulusa aittir. Fakat bizlerin ‘ulusal’ sorunu çözdüğünü de unutmayın! Yani bizimle Türkiye’de yaşamak istiyor da olsanız, biz bu kapitalist düzende yaşamak istemiyoruz. Mücadeleyi birleştirelim, süreklileştirelim!”

Sonsöz

TC devletinin başlattığı operasyonlar belli aralıklarla devam edeceğe benziyor. Zayıf konusunda çok farklı ve çelişkili rakamlar verilmekle beraber harekâtın geniş kapsamlı tutulduğu anlaşılıyor, ki bu da normal. Sonuçta, Türk burjuvazisi açısından Kürt sorununun bir ayağını hâlâ imha ve inkâr politikaları oluşturuyor. Bu durum dün olduğu gibi bugün de sorunun çözümü için yalnızca Kürtlerin

değil, tüm ezilenlerin meseleye sahip çıkmasını zorunlu kılıyor. Aksi takdirde Kürt sorunu burjuva kamplardan biri ya da diğerinin dönemsel hamlelerinin nesnesi olacaktır.

Emperyalizm çağında burjuvazi demokratik dönüşümleri gerçekleştiremez, bu konuda kararlı bir duruş sergileyemez. AKP'den derin hayal kırıklığına uğrayan liberaller nedeni başka yerde aramasınlar! Çöküş çağındaki kapitalist rejim toplumdaki farklı kesimlerin farklı taleplerini ve haklarını kendi elde edeceği kârlara göre değerlendirir. Operasyonların hemen ardından düzenlenen TÜBİTAK toplantısında cumhurbaşkanı ve askeri yetkililer bunu açıkça gösterdiler. Bilim alanında yapılan çalışmalarla “savunma” sanayisinin gelişimi arasında bağlar kuran cumhurbaşkanı, son harekatta “bilimsel araştırmaya verilen ağırlığın” semeresini toplamaya başladıklarını dile getirdi. Ayrıca TÜBİTAK “Türkiye'nin ilk askeri keşif gözlem ve uydu projesi” olan Göktürk Projesi'nde sona yaklaşıyor. Bilim adı altında milyonlarca doların savaş için harcanması kapitalist toplumda bilimin kime ve neyi temsil ettiğini gösterdiği gibi, işçi sınıfının sömürsünden kazanılan paralarla bu “yatırım”ların yapıyor oluşu Kürt sorununun ne kadar kapsamlı olduğunu da bir kez daha hatırlatıyor. Savaşa ve operasyonlara harcanan bu milyon dolarların karşılığını zamlar şeklinde ödeyeceğimizi öngörmek hiç de zor değil.

Dolayısıyla Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını Kürtlere verilmiş bir hediye olarak almamak gerekir. *Komünist Manifesto*'da yazan temel bir gerçek işçi sınıfının demokrasi mücadelesi vermeden sosyalizm mücadelesi veremeyeceğidir. Başka bir ifadeyle, bu ikisi iç içe geçmiştir. Bu nedenle komünistler kurulu düzene karşı her ilerici hareketi desteklerler ve tüm bu hareketlerde, o andaki gelişme derecesi ne olursa olsun, mülkiyet sorununu öne çıkarırlar. Elbette Kürt sorunu da buna dâhildir.

Türkiye gerek Kıbrıs'ta gerek Balkanlar'da gerekse de diğer bölgelerde azınlık olarak yaşayan Türklerin hakları için “demokrasi” çağrısı yapıp, uygulanan baskıları insan hakları platformlarına taşımaya çalışırken, sıra kendi sınırlarının içindeki bir halka gelince yan çizmektedir. Proletaryanın bu ikiyüzlü tutuma seyirci kalmaması gerekir.

Bugün gelinen noktada, 25 yılı aşan deneyimin ardından türlü müttefikler deneyen Kürt halkı açısından bazı gerçekler daha açık bir şekilde görülecektir. Kürt sorununun “normal” şartlar altında burjuva düzen içinde çözülebilecek olması proletaryanın soruna kendi sınıfsal programıyla sahip çıkmayacağı anlamına gelmez. Aksine ısrarla bunu dile getirmek zorundadır: Basiretsiz burjuvazinin çözmeyeceği bu sorunları yalnızca militan bir işçi hareketi mücadeleyi ortaklaştırarak çözebilir ve önüne daha büyük hedefler koyabilir. Bu noktada Kürt işçi ve emekçilerinin mücadelesiyle devrimci proletaryanın mücadelesini ortaklaştıracak “geçiş talepleri” büyük önem arz etmektedir. Bu acil talepler temelinde başlayan mücadele derinleşecek ve diğer mücadelelerin önünü açacaktır.

- Kırk satır mı kırk katır mı türünde sözde referandumlar yerine, Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkı için Kürt illerinde demokratik, özgür referandum!
- Resmi dil, milli eğitim uygulamasına son! Her ulusun, her topluluğun kendi dilinde eğitim hakkı tanınmalıdır. Kürtlere de Kürtçeye de özgürlük!
- Düşünce, ifade, toplantı ve örgütlenme özgürlüğü önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır!
- Kürtlere karşı ince ya da kaba ayrımcılığa ağır cezalar getirilmelidir!
- Operasyonlar durdurulmalı, koruculuk sistemine derhal son verilmelidir!
- Kürt illerindeki aşiret, şeyh, ağa vs. düzeni dağıtılmalı, bunlar arasında hiçbir ayırım gözetmeden ellerindeki topraklar kır nüfusunun çoğunluğunu oluşturan topraksız köylülere dağıtılmalıdır!
- Devlet içindeki kimliği, konumu belli kontrgerilla örgütleri lağvedilmeli, sorumlular yargılanmalıdır!
- Herkese iş, aş, konut! Eşit işe eşit ücret!
- Yürütülen kirli savaştaki insan hakları ihlalleri, katliamlar ve savaş suçları için adil yargılama!

- Zorla göç ettirilen, evleri yakılan, işkence gören milyonlarca Kürt için sağlıklı bir eve dönüş ya da tercihe bağlı olarak “yeni ev”de kalış projesi. Dönmek isteyen ya da istemeyen bütün mağdurlara tazminat!
- Yıllarca sorunu görmezden gelen inkâr politikasından geri adımın belirtisi olarak genel af!

26 Aralık 2007

Notlar

- [1] Marx-Engels, *Seçme Yazışmalar*, cilt 1, Sol Yay., s. 209.
- [2] Lenin, *Seçme Eserler*, cilt 5, İnter Yay., s. 307.
- [3] “Ezen ulus komünistleri” tabirinde terminolojik bir yanlışlık yoktur. Burada “ezen ulusa bağlılık”tan kasıt siyasal bağlılık değil, geçmişten gelen, reddedilemeyecek, yalnızca devrimci mücadeleyle aşılabilecek birtakım nesnel bağlardır. Türk kökenli bir komünist istediği kadar “kuyruğum benimle gelme” desin, şu gerçek değişmez: Ezen ulusa mensup komünistler ezilen ulus mensuplarının mahrum bırakıldığı ve pek çoğu onların sırtından elde edilen olanaklarla yetişmiştir, yetişmektedir. Hepimiz kapitalist toplumda yaşıyor olsak da, bir Türk emekçisi Kürt emekçisine nazaran daha iyi olanaklara (eğitim, sağlık, bayındırlık, her türlü entelektüel faaliyet ve diğer kent hizmetlerine vb.) sahiptir. İşçi sınıfı ve komünistler bu nesnel bağları siyasal eylem yoluyla geriye itmedikleri müddetçe, bu sömürgeci ilişkiye ortak olacakları ve dolayısıyla bir siyasal bağlılığın da söz konusu olacağı reddedilemez. Fakat tekrarlayalım, bu tabir başlı başına bir siyasal bağlılığı ya da sahiplenmeyi ifade etmez. Komünistler için ezen ulusa mensup olmak, böbürlenmek bir tarafa, olsa olsa derin bir mahcubiyet kaynağıdır.
- [4] Lenin, *Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı*, Sol Yay., 1998, s. 70.
- [5] Lenin, *Seçme Eserler*, cilt 5, s. 307.
- [6] L. Troçki, *The First Five Years of the Communist International*, cilt I, s. 392.
- [7] Lenin, “Ulusal Sorun Üzerine Eleştirel Notlar”, 1913, *Collected Works* içinde, cilt 20, s. 34.
- [8] Örneğin komünistler kocasından dayak yediği için sopaya sarılan kadına “silah bırak!” demezler. Aksine Lenin’in ünlü benzetmesini mecazi anlamından sıyrarak olursak, öncelikle kadına baskı uygulayan kocaya karşı mücadele eder ve kadının boşanma hakkını tanırırlar. Evliliğini devam ettirme ya da sonlandırma kararını kadına bırakırlar, kendileri kararlaştırmazlar. Kadın birlikte yaşayamazken, ısrarla ve marifetmiş gibi, “birlikte yaşamı savunalım” demezler.
- [9] Bkz. Lenin, “Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu Üzerine Tezlerin İlk Tasarısı”, Haziran 1920, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı* içinde, s. 206.
- [10] Bu konuyu başka bir yerde daha ayrıntılı olarak incelemiştik, bkz. *Laiklik, Ordu ve Burjuva Çıkarlar*.
- [11] Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, s. 188-89, 191.
- [12] Marx-Engels, *Seçme Yazışmalar*, cilt I, Sol Yay., s. 104-5.

[13] J. Connoly, *Ulusal Sorun, Sendikal Mücadele ve Devrimci Savaş Üzerine*, Belge Yay, s. 20.

[14] Lenin, *Bolşevikler ve Proletarya Diktatörlüğü*, Agora Kitaplığı, 2010, s.13

[15] Marx-Engels, *Seçme Yapıtlar*, cilt I, Sol Yay., s. 217, 223-24 (vurgular eklenmiştir).

[16] Troçki, *Sürekli Devrim*, Yazın Yay., 2007, s. 110.